

"Каб усе былі адно" (Яи 17, 21)

Царква

№ 4 (55), 2007

16.10.07 — 31.12.07

КАЛЯДЫ

Хрыстос нарадзіўся!

«Сапраўды Ты сьвяты і ўсесвяты,
і няма меры велічы славы Тваёй.
Калі ж споўніўся час, Ты прамовіў да нас
праз самога Сына Твойго, якім Ты вякі стварыў.
Ён, узяўшы цела ад съвятое Дзевы,
спустошыў Сябе, прыняўшы выгляд слугі,
стаўшыся падобным да цела нашай пакорлівасці,
каб учыніць нас падобнымі да вобразу сваёй славы»

■ З Анафоры Боскай Літургіі съв. Базыля Вялікага

● 21.10.2007 г. Неапаль Папа Бенядыкт XVI і Патрыярх Бартламей I

У нумары:

СЬВЯТКАВАНЬНЕ 90 ГАДОЎ
ФАЦІМСКІХ ЗЬЯЎЛЕНЬНЯЎ

..... c. 3

«НЯХАЙ БОГ БЛАСЛАВІЦЬ
БЕЛАРУСЫ!»

Архібіскуп Тадэвуш
Кандрусеўіч уступіў на пасад
Митрапаліта
Мінска-Магілёўскіх ..... c. 9

«БЫЦЬ ВЕРНЫМІ
АДЗІНАЙ, НЕПАДЗЕЛЬНАЙ
ХРЫСТОВАЙ ЦАРКВЕ»

Урачыстасць съв. Язафата
ў Віцебску ..... c. 14-15

СЬВЯТЫ РАФАЛ КАЛІНОЎСКІ:
У СТАГОДДЗЕ СЪМЕРЦІ
1907 — 2007 ..... c. 16-17

ТЫДЗЕНЬ МАЛІТВАЎ ЗА
ЕДНАСЦЬЦЬ ХРЫСЦІЯНАЎ

18 — 25 студзеня 2008 г. ..... c. 20

21-23 кастрычніка 2007 г.
у італійскім горадзе Неапаль
праходзіла Міжрэлігійная Сус-
трэча «За съвет без насільля:
Рэлігіі і культуры ў дыялогу».
Удзел у Сустрэчы ўзялі высока-
кія прадстаўнікі хрысьціянскіх
Цэрквеў, а таксама сусветных
рэлігіяў.

У адкрыцці Сустрэчы
ўдзельнічаў Яго Святасць
Папа Бенядыкт XVI. У нядзелю
21 кастрычніка Папа адслужыў
съв. Імшу, на якой прысутнічаў,
сярод іншых ярархаў, Усяленскі
Патрыярх Яго Святасць Бар-
тламей I (гл. фота).

Слова Апостальскага Візітатара «ad nutum Sanctae Sedis» для грэка-католікаў Беларусі на съята Раства Хрыстовага 2007 году і на Новы 2008 Год Гасподні

Пачэсныя Айцы съятаслужыцелі!
Дарагія Манахі, Манахіні!
і Браты Семінарысты!
Любыя ў Госпадзе Браты і Сёстры!
Паважаныя Сябры!

Прысьце Тваё, Хрысьце Божа,
было для нас ясным съвітанкам.
Ты прасьвятылі ўсё стварэнье,
і таму ўсё жывое славіць Цябе.
Вячэрня Нараджэння Хрыстовага

Разам з усім хрысьціянскім съветам у гэты съяточны час прыносім наш шчыры паклон веры Нованараджанаму Госпаду Богу і Збаўцу нашаму Ісусу Хрысту.

У нашых сэрцах ўважліва разважаем слова старажытнай Анафоры съв. Базыля Вялікага, якой Царква моліцца ў гэтыя съяточныя дні, ды з пакорлівай съмеласцю і глыбокім захапленнем Божай Міласэрнасцю зъвяртаемся да Бога, нашага Айца:

«Сапрауды Ты съяты і ўсесъяты,
і няма меры велічы славы Тваёй.
Калі ж споўніўся час, Ты прамовіў да нас праз
самога Сына Твайго, якім Ты вякі стварыў.
Ён, узяўшы цела ад съятое Дзеевы, спустишыў Сябе,
прыняўшы выгляд слугі, стаўшыся падобным да цела
нашай пакорлівасці, каб учыніць нас падобнымі
да вобразу сваёй славы»
(З Анафоры Боскай Літургіі съв. Базыля Вялікага).

Таямніца Нараджэння Ісуса Хрыста — гэта таямніца Ўцелаўлення Спрадвечнага Сына Божага. Яна і сёньня прасьвяляе Віфлеемскім съятлом нашую штодзённую рэчаіснасць. Неабходна, каб усе мы широка адчынілі дзъверы нашых дамоў ды месцаў працы і вучобы на яснасць і цеплыню гэтага Віфлеемскага съяতла.

Калі ў час Калядных Съятаў і Новага Году Гасподняга віншуем адзін аднаго ды молімся за сваіх блізкіх, памятайма ў нашай малітве пра нашую Бацькаўшчыну Беларусь. Памятайма, што мочнью, квітнеючую Беларусь магчымы пабудаваць толькі на фундаменце веры ў Бога. І гэта заданьне для вернікаў усіх хрысьціянскіх Цэрквей у Беларусі. Трэба толькі, каб мы разам з радасцю прынялі Віфлеемскае съяতло, і адважна і мужна ішлі разам па шляху веры, надзеі і любові.

У съучнай малітве няхай дапамогуць нам натхнёныя слова народнага паэта, верніка нашае Царквы, Рыгора Барадуліна::

*Божа, пашлі Беларусі
Ласку з Тваймі вачамі,
Сэрцы суцеш у скрусе,
Зылітуйся над крывічамі [...].*

*Хай беларус беларуса
Будзэ любіць як брата.
Съветлым Імем Ісуса
Наша крывіцка хата.*

«Маленьне за Беларусь» (1992).

Дарагія Браты і Сёстры!

У съяточны час Раства Хрыстовага хочам глыбока асэнсаваць Евангельскую Праіду, што Нованараджаны Збавіцель съвету прыносіць усім людзям добраі волі дар сапраўднага міру. Таму грэка-католікі Беларусі шчыра моляцца, каб Новы 2008 Год Гасподні быў блаславёны на годай разам з братамі лацінскага абраду ды з праваслаўнымі і пратэстантамі съучна съведчыць, што Госпад Ісус Хрыстос нясе ўсім жыхарам Беларусі съяতло няспыннай надзеі.

У Беларускай Грэка-Каталіцкай Царкве Год Гасподні 2008 будзе Годам Надзеі. Крыніцай надзеі застаецца для ўсіх хрысьціянаў Слова Божае. 2008 год няхай стане для ўсіх нас чарговым крокам падрыхтоўкі да Юбілею 500-годдзя выданьня Бібліі Францішка Скарны, які будзем съянаткаўцем у 2017 годзе.

Гэтаксама Слову Божаму будзе прысьвечаны сусветны Сінод Біскупаў у Рыме ўвесень 2008 году. У гэтым кантэксьце хачу раз яшчэ паўтарыць: «Штодзённае чытаньне Слова Божага на роднай мове няхай будзе першым крокам на шляху нашага хрысьціянскага съведчання». Няхай Дух Святы дазволіць нам зразумець, што сапрауды «Слова Божае — гэта крыніца надзеі».

Хай Слова Божае стане заахвочваньнем для ўсіх Беларусаў, як на Бацькаўшчыне, так і па-за межамі, быць съведкамі надзеі.

Усім съятарам, манаҳам, манаҳінам, семінарыстам, усім вернікам нашае Царквы ды ўсім нашым Сябрам жадаем вялікага супакою сэрца, радасці і надзеі.

**Усіх вас віншуем
з Божым Нараджэннем і Новым
2008 Годам Гасподнім і вітаем съяточным
воклічам:**

*Хрыстос нарадзіўся — Яго славім!
Менск, Раство Хрыстова 2007 году.
+ Архімандрит СЯРГЕЙ (Гаек)*

Святынне 90 гадоў Фацімскіх Зъяўленьняў

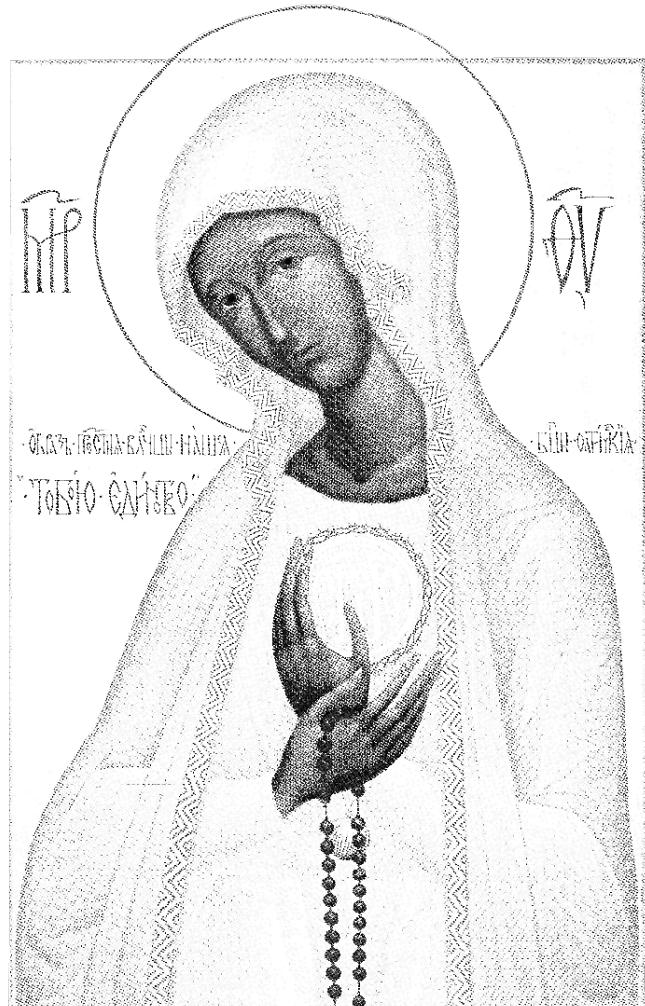
**З нагоды 90-годдзя Зъяўленьняў Багародзіцы
у Фаціме, з 12 па 14 кастрычніка 2007 г.
у гэтым партугальскім мястэчку прайшлі
урачыстасці, якія ў якасці Папскага Легата
узначаліў Дзяржаўны Сакратар Святой
Сталіцы (Ватыкан) кардынал Тарчызіо
Бэртонэ.**

На юбілейных урачыстасцях Каталіцкую Царкву ў краінах былога СССР прадстаўлялі: архібіскуп Мітрапаліт Тадэвуш Кандрусеўіч (новапрызначаны на Мінска-Магілёўскую катэдру), Уладыка Лявон (Малы) — дапаможны біскуп Львоўскай Архідыяцэзіі лацінскага абраду, Уладыка Дыянісій (Ляховіч) — курыяльны біскуп Вярхоўнага Архібіскупства УГКЦ і Архімандрый Сяргей (Гаек) — Апостальскі Візітатор БГКЦ.

Напярэдадні ўрачыстасцяў, з 9 па 12 кастрычніка, у Фаціме прайшоў Міжнародны кангрэс на тэму «Фаціма для ХХI стагоддзя». Чатырохдзённае паседжанне было прысьвеченна Зъяўленьнем Багародзіцы і Яе Фацімскому Пасланнню, іх верагоднасці і актуальнасці. Кангрэс недвухсэнсоўна съцвердзіў актуальнасць Фацімскага Пасланння у наш час. У сваіх Зъяўленьнях у Фаціме Найсвяятая Дзева Марыя заклікала да пакаяння, што таксама зъяўляецца галоўнай часткай Евангельскага дабравесця. Першыя слова, з якімі Хрыстос з'явіўся да сваіх слухачоў, былі: «Пакайцеся і верце ў Евангельле». Як сказала ў 1996 г. архібіскупу Тадэвушу Кандрусеўічу сястра Люцыя, адна са съведкаў Зъяўленьня Багародзіцы, слова «Расея» з фацімскіх Зъяўленьняў сёньня трэба чытаць як «увесь свет», бо грэх ня мае нацыянальнасці і ўсе людзі маюць патрэбу ў пакаянні. (Тую ж самую інтэрпрэтацыю с. Люцыя падтрымала і кардынал Казіміру Свентэтку). Жахлівія падзеі XX стагоддзя не павінны трапіць у забыццё: з іх неабходна зрабіць высновы, каб не паўтараць памылак мінулага.

12 кастрычніка Папскі Легат кардынал Тарчызіо Бэртонэ асьвяціў у Фаціме новы касьцёл у гонар Найсвяцейшай Тройцы. Гэта вялізны храм, пабудаваны ў форме кола дыяметрам 125 м і вышынёю 21 м (аўтарам праекту быў грэцкі праваслаўны архітэктар), разылічаны на 9.000 вернікаў. Прэзыбітерый храму ўпрыгожвае вялікая мазаіка, на якой паказаны Нябесны Ерусалім, а таксама фігура Маці Божай. У храм вядуць 13 парталаў: цэнтральны сімвалізуе Хрыста, іншыя — 12 апосталаў. Побач з цэнтральным парталам знаходзіцца пано, складзеное з 20-ці таямніцай съвятога Ружанца. У ніжнім касьцёле ёсьць тры капліцы Паяданнія для споведзі з 46-ю канфесіяналамі. Перад храмам усталяваны скульптуры Пія XII, Паўла VI і Яна Паўла II, а таксама крыж з Распісцем вышынёю 27 м.

У юбілейных урачыстасцях у Фаціме бралі ўдзел 150 пілігримаў з Pacei (католікаў двух абрадаў і праваслаўных). 11 і 13 кастрычніка Мітрапаліт Кандрусеўіч узначаліў малітву Ружанца ў капліцы Зъяўленьняў і працэсію на галоўнай плошчы Фацімскага Санктуарыя, а 14 кастрычніка а 5-й гадзіне раніцы ў капліцы Зъяўленьняў сьв. Імшу на расейскай мове служылі съвятасты з Pacei на чале

з архібіскупам Тадэвушам Кандрусеўічам. Архіпастыр падзякаў Багародзіцы за заступніцтва і за ўсё, што яму удалося зрабіць у якасці кірауніка Архідыяцэзіі Маці Божай у Маскве. Ён таксама ўзгадаў, што 16 гадоў таму распачаў сваё служэнне ў Pacei пілігрымкаю ў Фаціму, дзе ўпершыню сустрэўся з сястрою Люцыяй (усяго ў іх было 3 сустрэчы). «Сімвалічна, што тут, у Фаціме, я практична завяршаю сваё служэнне ў Pacei і распачынаю новае служэнне на чале Мінска-Магілёўской архідыяцэзіі», — сказаў Уладыка Тадэвуш. Ён даручыў Царкву у Pacei і ў Беларусі заступніцтву Маці Божай Фацімскай.

У тых жа юбілейных урачыстасцях у Фаціме ўдзельнічалі амаль 200 грэка-каталіцкіх пілігримаў — украінцаў, што працуяць у Партугаліі і Гішпаніі. Большасць з іх прыбыла з гішпанскай дыяцэзіі Эльва. Сярод іх былі і беларусы.

У нядзелю 14 кастрычніка ў візантыйскай капліцы міжнароднага цэнтра «Domus Pacis» Уладыка Дыянісій узначаліў Боскую Літургію ў саслужэнні Архімандрыта Сяргея (Гаека) і двух украінскіх душпастыраў з Гішпаніі і Партугаліі. Згодна з Фацімскім Заклікам Багародзіцы пілігримы з Украіны і Беларусі маліліся у духу пакаяння за грахі камунізму.

П. С. (пры выкарыстанні
матэрыялаў Catholic.by)

Святкаванье Святамучаніка Язафата Архібіскупа Полацкага

ПОЛАЦК

Сёлетнєе святкаванье мучаніцкае съмерці съв. Язафата ў Полацку мела іншы фармат, чым звычайна. Яно было арганізана ў выглядзе малітойнага спатканьня, на якое, нягледзячы на неспрыяльнае надвор'е, прыбыло калія 25 чалавек гасцей. Сярод іх былі ўдзельнікі менскага міжпарафіяльнага хору «Прасфарá», а таксама сёстры Базыльянкі з Украіны, на чале са сваёй Правінцыйнай настаяцелькай маці Маргарэтай Гутнік.

Увечары 10 лістапада, госьці разам з мясцовыімі парафіянамі, маліліся ў Барысаглебскім манастыры Вялікую Вячэрню. Пасъля Вячэрні ўсіх чакала вячэра і традыцыйнае для святкаваньня ў Полацку начное чуванье. Позынім вечарам, пры адным толькі лагодным съятле запаленых перад іконамі лампадаў, стомленыя пілігримы маліліся ў манастырскім храме Ісусавай малітвай. Раніцай наступнага дня была Ютрань, якую съпявалі сёстры, а пасъля яе — съяточная Боская Літургія, на якой съпявалі менскі хор «Прасфарá».

Съяточны абед і супольная размова завяршалі святкаваньне. Пад час размовы сёстры падзяліліся ўражаньнямі ад сваёй пілігрымкі на Беларусь, дзе, уласна, узяла свой пачатак іхняя менская Супольнасьць. Менскія пілігримы распавялі пра досьвед свайго царкоўнага служэння, адным з выявай якога стала зъяўленыне царкоўнага хору. Дарэчы, недзе месяц таму, хор узяў сабе назну «Прасфарá». Ва ўсходнегрысьціянской традыцыі так называецца літургічны хлеб, які ёсьць сімвалам еднасьці.

Н. У.

ВІЦЕБСК

12 лістапада 2007 года ў Віцебску, у храме рымска-каталіцкай парафіі Святога Духа (будова храму яшчэ працягваецца) а 18 гадзіне адбылася важная падзея. Святамучанік Язафат, змагар за еднасьць Царквы, сабраў разам на святкаваньне вернікаў усходняга і заходняга абрадаў. Такое штогадовае святкаванье сталася ўжо традыцыяй. Съв. Язафат зъяўляецца афіцыйным апекуном Віцебскай рымска-каталіцкай дыяцэзіі, якая носіць яго імя. У гэтым годзе, нягледзячы на сънег, вечер і холад (храм пакуль ня мае ацяплення), нягледзячы на стомленасць пасъля працоўнага дня, на пачатак Боскай Літургіі храм быў запоўнены людзьмі.

Святкаванье распачалася съпевамі рэлігійных гімнаў «Божа, славі мы Цябе» і «Уладыка, Ойча» у выкананыні прадстаўнікоў хору віцебскіх грэка-каталіцкіх парафіяў пад кіраўніцтвам матушкі Інэсы Грышан. У хоры съпявалі таксама віцебскія мастакі І. Дураў і Э. Галустаў ды іншыя вернікі, съп'е гучай урачыста і прыгожа.

На самым пачатку Апостальскі Візітатор БГКЦ Архімандрый Сяргей, які ўзначаліў урачыстасць, асьвяціў абрэз съв. Язафата. Гэты абрэз упрыгожыў съцяну галоўнага алтара. Потым з прамоўай пра жыцьцё і мучаніцкую съмерць съв. Язафата да вернікаў

зъяўрнуўся пробашч рымска-каталіцкай парафіі Святога Духа а. Сяргей Сурыновіч (гл. тэкст далей). Ягоныя слова наблізілі прысутнім вобраз святамучаніка Язафата і ягоны час і далі магчымасць кожнаму зразумець, што рухала ім у ягонай дзейнасьці аж каб прыняць пакуты мучаніцкай съмерці. У саслужэныні Боскай Літургіі ўдзельнічалі, апрача трох грэка-каталіцкіх съяतароў, яшчэ чацвёрта рапа рымска-каталіцкіх съяতароў з парафіі Віцебскага дэканату.

Сярод вернікаў знаходзіліся таксама так зв. асобы з аблежаванымі магчымасцямі, якім дапамаглі прыбыць у храм добратховтныя памочнікі — валанцёры з розных парафіяў.

На заканчэныне а. Зміцер Грышан, пробашч віцебскіх грэка-каталіцкіх парафіяў, падзякаваў за ўдзел усім прысутнім і выказаў надзею, што духоўнае сяброўства паміж вернікамі двух абрадаў будзе пастаянна ўмацоўвацца.

Святкаванье працягнулася яшчэ ў сядзібе грэка-каталіцкай парафіі Уваскрасенія Хрыстовага, дзе была арганізаваная сустрэча духавенства. Тыя съяतары, што па прычыне іншых абавязкаў не змаглі далучыцца да Еўхарыстыі ў храме Святога Духа, тут разъдзялілі радасць съята. Пасля нешпараў (вячэрнія малітвы гадзін паводле заходніх літургічных традыцыі)

усе частаваліся стравамі, прыгатаванымі вернікамі парафії. Так святкаванье ў гонар съв. Язафата чарговы раз паказала, што сяброўства і добрасуседства будуюцца сумеснай малітвой і гасціннасцю.

Святлана Пчолкіна, Віцебск

АНТВЭРПАН

У нядзелю 11 лістапада 2007 г. у г. Антвэрпан беларускія грэка-католікі Бельгіі адзначылі парафіяльнае съята Святамучаніка Язафата Полацкага, Заступніка Беларусі.

Урачыстую Боскую Літургію ў беларускай царкве ў Антвэрпане ўзначаліў Апостальскі Візітатор для беларусаў у замежжы Айцец Мітрат Аляксандар Надсан. Ягоны візіт быў вялікай радасцю для ўсіх удзельнікаў парафіяльнага съята.

З Вялікім Айцом Візітаторам Боскую Літургію спаўслужылі пробашч антвэрпанская парафіі а. Ян Майсейчык, пробашч галандзкай грэка-каталіцкай парафіі ў Малдэне а. Тон Сіп і пробашч парафіі Найсвяцейшага Сэрца Ісуса а. Язэп Гендрыкс. Разъдзяліць урачыстасць з беларусамі прыехаў прафесійны царкоўны хор з місійнае грэка-каталіцкае парафіі ў Дронгене «Анёльскі сабор», які ўзвышанымі мелодыямі духоўнай музыкі дапамог вернікам больш глыбока перажыць Боскую Літургію. Акрамя шматлікіх беларусаў, што прыехалі на Съята з розных гарадоў, у набажэнстве таксама прынялі ўдзел бельгійцы, сярод якіх былі доктар багаслоўя праф. Гэлена Мардага, іканограф Павал Дэ Гроот і прадстаўнікі фланандзкага парафіяльнага камітету па дачыненьнях з дзяржавай.

Пасъля Боскай Літургіі адбылася съяточная трапеза, якую ласкова прапанавалі для ўсіх удзельнікаў набажэнства беларускія жанчыны.

Я. М.

ГАРОДНЯ: ПІЛІГРЫМКА Ў СЬВІСЛАЧ

Шмат на Беларусі гарадоў, мястэчак і маленькіх вёсачак, вядомых сваімі гістарычнымі і архітэктурнымі помнікамі, славутымі постацямі.

Вось і мы, група вернікаў парапфіі Маці Божая Фацімскае, вырашылі адведаць адметны куточок Гарадзенскай вобласці — мястэчка Сьвіслач, што ляжыць непадалёк Белавежскай пушчы. Для паездкі абралі дзень 13 кастрычніка, на які прыпалі падвойныя ўгодкі — 90 гадоў ад апошняга Зьяўлення Маці Божай у Фаціме, а таксама 123 ўгодкі нараджэння а. Баляслава Пачопкі, знакамітага беларускага дзеяча і паraphіі ў Бабровічах на Палесьсі. Менавіта ў Сьвіслачы, дзе будучы съявітар працаўваў у Беларускай настаўніцкай семінарыі ў 1916-1918 гадах, ён стварыў першую граматыку беларускай мовы.

Сабраўшыся апоўдні ў суботу і памаліўшыся аб щасціўм падарожжы, мы выправіліся ў дарогу. Ружанец, духоўная разважаныня пад кіраўніцтвам нашага душпастыра — і неўзабаве мы прыбылі ў Сьвіслач, дзе нас ветліва сустрэў пробашч айцец Міраслаў. У касцёле а. Андрэй Крот адслужыў Боскую Літургію, на якой прысутнічала група мясцовых жыхароў — вернікаў Грэка-Каталіцкай Царквы. Хіба ўпершыню ад часу скасавання Уніі ў гэтым мястэчку адбылася Боская Літургія ва ўсходнім абраадзе і на роднай мове. Пасля службы а. Міраслаў ветліва прадаставіў нам памяшканыне для пачастунку.

Крыху адпачыўшы, мы скарысталіся з прапановы мясцовых краязнаўцаў і зрабілі невялічкую экспкурсію па мястэчку і навакольлі. Убачылі мы славутую Сьвіслачскую гімназію (у 1916-1918 гадах — настаўніцкая семінарыя), пабудаваную яшчэ ў XVIII стагоддзі, у якой навучалася шмат знакамітых людзей, сярод якіх і наш нацыянальны герой Кастусь Каліноўскі, які вучыўся тут з 1847 па 1852 год. Пабывалі мы

таксама і на могілках, на магіле старэйшага брата Кастуся — Віктара Каліноўскага, дзе памаліўся за супакой ягонай души. Як вядома, Віктар аказаў вялікі ўплыў на фармаваныне патрыятычных поглядаў Кастуся, абудзіў у яго цікавасць да гісторыі і накіраваў на шлях змагання за вызваленне роднага краю. На жаль, сам Віктар памёр ад сухотаў незадоўга да паўстання, 25 кастрычніка 1862 году, у фальварку Якушоўка, што недалёка ад Сьвіслачы, куды мы і накіраваліся пасьля. У Якушоўцы сёньня акрамя крыжа, усталяванага краязнаўцамі на грамадзкія ахвяраваныні, нічога не нагадвае аб tym, што тут калісьці была сядзіба Каліноўскіх.

Памаліўшыся ля крыжа за нашу Бацькаўшчыну Беларусь, мы адправіліся ў звартоны шлях, поўны ўражанняў і ўдзячнасці нашым сябрам са Сьвіслачы за цікавы экспкурс у родную гісторыю. Хочацца таксама выказаць падзяку айцам-рэдэмптарыстам з

парафіі Найсьвяцейшага Адкупіцеля ў Гародні за іх дапамогу ў арганізацыі нашага падарожжа. Слава Богу за ўсё!

Андрэй Рабушкин, Гародня

ІВАЦЭВІЧЫ: СУСТРЭЧА «СЯБРОЎ КАНЫ»

Так сталася, што сёлета не было ў Беларусі сэсіі «Каны» — адмысловай праграмы духовай фармацыі сужэнстваў, якую праводзіць Супольнасць *Chemin Neuf*. Таму і кола «сяброў Каны» не павялічылася. Але, калі мы атрымалі блаславенны Апостальскага Візітатора на ўік-энд Каны ў Івацэвічах, выявілася, што дзесяці дзён для большасці з нас дастаткова, каб падрыхтавацца, уладкаваць свае штодзённыя справы і знайсці час для спаткання 3-4 лістапада 2007 г.

На ўік-энд «Каны» прыехалі сем'і з Берасьця, Менску, сужэнства Ахматавых з Барысава (Юры — на наступны дзень пасля хірургічнай аперацыі), а таксама а. Алесь Шаўцоў з жонкай Тацянай з Гародні. Гасцінімі гаспадарамі сустрэчы былі сем'і Гарчаковых і Ракоўскіх з Івацэвічай.

Крыніцай разважаньня на сустрэчы паслужылі два артыкулы: «Небяспека актыўізму» а. Хассо Баера і «Варта бласлаўляць» а. Анджэя Бжазоўскага.

Толькі едучы ў Івацэвічы мы съязмілі: апякунамі гэтага спаткання будуць біблійныя сёстры Марта і Марыя. Паспрабуем разам паразважаць і памаліцца, каб навучыцца лепш спалучаць служэніне Марты і служэніне Марыі у сужэнстве, у Царкве ды ў грамадзтве!

Мы з радасцю маліліся Боскую Літургію і Вячэрню, мелі час на асабістую і сужэнскую малітву, а таксама на Споведзь. Сям'я Ахматавых склала съведчаныне пра блаславенства і не-блаславенства, а Шаўцовых распавялі, як ім даводзіцца аўядноўваць служэніне Марты і Марыі ў штодзённым жыцьці.

У нядзелью 4 лістапада мы маліліся Боскую Літургію разам з вернікамі Івацэвіцкай парапфіі і глядзелі фільм «Супольнасць *Chemin Neuf* у Кіншасе».

У парапфіяльным доме ў Івацэвічах нам было вельмі ўтульна. Пробашчу — а. Ігару і ўсёй Івацэвіцкай парапфіі — «Вялікі дзякую!»

Гэта вялікі Божы дар — ісьці разам па жыцьці, сустракацца з сябрамі. А мы — сапраўды сябры, якіх блізка пазнаёміла і паяднала «Кана».

Сяргей Панасевіч, Берасьце

ДЗЯДЫ Ў АЛЬБЯРЦІНЕ

2 лістапада адзначаецца на Беларусі традыцыйнае съвята Дзядоў. У Рыма-Каталіцкай Царкве гэта ўспамін ўсіх памерлых вернікаў, таму ў гэты дзень рым-католікі прыходзяць на могілкі, каб памаліцца за памерлых і асьвяціць магілы сваіх блізкіх. У візантыйскім абраадзе гэты дзень прыпадае блізка Зымітраўскай бацькоўскай задушнай суботы. Таму вернікі БГКЦ прытрымліваюцца традыцыі съвяткавання Дзядоў і запрашаюць съвятароў на могілкі, каб адслужылі Малую паніхіду ды асьвяцілі магілкі памерлых сваякоў, знаёмых і сябром.

З практичных прычынаў малітву за памерлых у слонімскай парапфіі перанесьлі на нядзелью 4-га лістапада. У касцёле, што на могілках у Альбярціне, а. Аляксандр Шаўцоў адслужыў Боскую Літургію за памерлых сваякоў слонімскіх вернікаў, а пасля на могілках памаліўся разам з парапфіянамі Малую паніхіду за памерлых манаҳаў-езуїтаў і манаҳін, якія працевалі ў Альбярцінскай Ўсходній місіі ў міжваенны час. Іхнімі магілкамі рупліва апякунамі верніца Слонімскай парапфіі сп. Яўгенія Дзмітрыеўна. Пасля малітвы сп. Яўгенія запрасіла а. Аляксандра з матушкай Тацянай ды іншых вернікаў, якія прыехалі з па-за Слоніма на традыцыйную вячэрну.

А. Ш.

НОВЫЯ СЪВЕДКІ ВЕРЫ І ВЕРНАСЬЦІ

Блаславёная Цэліна Бажэнцкая – родам з Беларусі

Беатыфікацыя манахіні Цэліны Бажэнцкай, заснавальніцы Кангрэгацыі Сёстраў Уваскрасенія Гасподняга, адбылася 27 кастрычніка 2007 у рымскай базыліцы сьв. Яна на Латэрране.

Цэліна Бажэнцкая (дзяючае прозвішча — Хлудзінская) нарадзілася 29 кастрычніка 1833 г. у маёнтку Антовіл каля Воршы. У 1853 г. выйшла замуж за Язэпа Бажэнцкага і пасялілася ў маёнтку Абрамбшчызна каля Гародні. Нарадзіла чацьвера дзяцей, двое з якіх памерлі ў дзіцячым узроўніце. У сям'і Бажэнцкіх панаваў глыбокі хрысціянскі і патрыятычны дух, а ў маёнтку Абрамбшчызна атрымлівалі дапамогу паўстанцы Кастуся Каліноўскага, асабліва параненыя. За гэта Цэліна з маленькой дачкой Ядзевігай на руках была арыштаваная і ўвязненая царскай паліцыяй.

Паслья съмерці мужа ў 1875 г. Цэліна з дзявізома дочкамі выехала ў Рым.

Там, у 1882 годзе пад духовым кірауніцтвам а. Пятра Семяненкі, генеральнага суперыёра Айцоў Уваскрасеніцай, заснавала Кангрэгацыю Сёстраў Уваскрасенія Гасподняга, заданынем якой было духовая аднова жанчын праз навучаныне і хрысціянскае выхаваныне дзяўчат. У 1891 г. Маці Цэліна адкрыла ў Кентах першы манастыр на польскіх зям-

лях. У 1896 г. распачала місійную працу ў Балгарыі сярод католікаў візантыйскага абраду, а паслья ў 1900 г. — у Злучаных Штатах.

Памерла Маці Цэліна ў Кракаве 26 кастрычніка 1913 г., пахаваная ў Кентах каля Кракава. Беатыфікацыйны працэс Маці Цэліны быў распачаты па ініцыятыве Папы Пія XII у Рыме ў 1944 г. Дэкрэт пра геральдичную цнотай падпісаў Ян Павел II у 1982 г. У 2002 г. у Кракаве праводзіўся працэс, які датычыўся меркаванага аздараўленення Андрэя Межежынскага-Віктара, праўнuka Маці Цэліны. 16

снежня 2006 г. Бенядыкт XVI падпісаў дэкрэт, які пацвердзіў аздараўлененне, якое адбылося праз заступніцтва манахіні Цэліны.

Урачыстую сьв. Імшу, на пачатку якой меў месца чын беатыфікацыі, ад імя Святога Айца Бенядыкта XVI ўзначаліў Прэфект Кангрэгацыі па справах святых, партугальскі кардынал Жазэ Сараіва Марцінш. З ім саслужылі кардыналы: Каміла Руйін з Рыму, Эдмунд

Шока з Ватыкану (бацька якога родам з Беларусі), Станіслаў Дзівіш і Францішак Махарскі з Кракава, Генрык Гульбіновіч з Вроцлава, новаабвешчаны кардынал Станіслаў Рылка з Папской Рады па справах съвецкіх вернікаў ды 10 біскупаў. Сярод спаўслужыцеляў сьв. Імши былі Біскуп Гарадзенскі Аляксандар Кашкевіч, Апостальскі Візітатар БГКЦ Архімандрит Сяргей Гаек, ды каля 100 съвтароў, у тым ліку з Беларусі і Pacei.

Ва ўрачыстасці разам са шматлікімі пілігрымамі з Польшчы, ЗША, Балгарыі, удзельнічалі некалькі групаву пілігримаў з Беларусі, асабліва з Гародні і Наваполацку.

Падчас аудыенцыі 31 кастрычніка 2007 г. Папа Бенядыкт XVI прывітаў сёстраў Кангрэгацыі Уваскрасенія Гасподняга і ўдзельнікаў беатыфікацыі і сказаў да іх наступныя слова: «Блаславёная Цэліна зьяўляецца для вас узорам выкананыня штодзённых абавязкаў з верай, любоўю і адданьнем волі Божай».

Маці Цэліна Бажэнцкая, народжаная ў Беларусі, была жонкай, маці, удавою і манахіні. Прайшла праз усе этапы жыцця жанчыны. Таму для ўсіх жанчынай яна можа быць узорам клопату пра хрысціянскае і патрыятычнае выхаваныне маладога пакалення.

● 27.10.2007 г. Рым Базіліка сьв. Яна на Латэрране. Ярархі ўдзельнічаюць у беатыфікацыі бл. Цэліны

Заснавальнік Айцоў Марыянаў — аснавальнік Ордэну Айцоў Марыянаў а. Станіслаў Папчынскі быў авшучаны блаславёным 16 верасьня 2007 г. на плошчы перад базылікай у Ліхені (якая зьяўляеца найбольшым храмам у Польшчы).

Урачыстую съв. Імшу ўзначаліў Папскі Легат, Дзяржайны Сакратар Святой Сталіцы кардынал Тарчызіо Бэртонэ. Ён прачытаў беатыфікацыйную формулу на латыні. Па-польску тэкст пераклаў для вернікаў біскуп Веслаў Мерынг, Ардынарый дыяцэзіі Врацлавак, на тэрыторыі якой знаходзіцца Ліхень.

«Нашай Апостальскай Уладай Дазвалем, каб з гэтай пары Пачэнсаму Служе Божаму Станіславу Папчынскому, які прысьвяціў сваё жыццё малітве за памёрлых ды навучанью хрысьціянскага люду, належай тытул блаславёнага,» — напісана у Папской бульле. Дзень штогадовага літургічнага ўспаміну бл. ерамана-ха Станіслава прызначаны на 18 траўня.

У момант абвяшчэння а. Станіслава Папчынскага блаславёным быў адкрыты на франтоне базылікі вялікі беатыфікацыйны абрэз новага Блаславёнага. Ва ўрачыстай працэсіі, у якой удзельнічалі прадстаўнікі краінаў, у яких працуецца марыяне, да алтара прынеслі рэліквіяр з мошчамі новага Блаславёнага.

У працэсіі з мошчамі ішлі таксама бацькі шасьцігадовага хлопчыка з-пад Элку, аздараўленыне якога ва ўлоньні маці

— паслья таго як лекары вызналі перад гэтым плод мёртвым — было прызнана цудам, якое сталася праз заступніцтва айца Папчынскага.

Урачыстасць сабрала каля 80 тысяч вернікаў. У ёй удзельнічалі таксама Прэзідэнт Польшчы Лех Качыньскі. Сярод 65 ярархай былі прысутныя між іншымі Апостальскі Нунцый

у Польшчы архібіскуп Юзаф Кавальчык, Прымас Польшчы Юзаф Глемп, кардынал Франк Радэ з Ватыкану, а таксама біскупы з польскіх і замежных дыяцэзій, у якіх служаць айцы-марыяне. З Беларусі прысутнічалі ганаровыя госьці: кардынал Казімір Свентэк, Біскуп Гарадзенскі Аляксандар Кашкевіч, Біскуп Віцебскі Ўладзіслаў Блін, Апостальскі Адміністратор Мінска-Магілёўскай Архідыяцэзіі Біскуп Антоні Дзям'янка і Апостальскі Візітатор для грэка-католікаў Беларусі Архімандрит Сяргей (Гаек), пробашч мінскага касцёла сьв. Сімона і Алены кс. Уладзіслаў Завальнюк.

Сярод міжнароднай супольнасці пілігримаў было некалькі соцен вернікаў з Беларусі. Клір БГКЦ прадстаўляў а. Ігар Кандратцеў з Берасьця, а адзін з вернікаў берасьцейскай парафіі ўдзельнічаў у працэсіі з ахварным дарамі.

Перад пачаткам съв. Імши было малітвойнае чуванье пілігримаў, у рамках якога хор грэ-

ка-каталіцкай парафіі з Берасьця съпявай па-беларуску фрагмент Акафіста да Багадроздіцы.

Народжаны ў 1631 г. у Падэградзю каля Старага Сонча ў сялянскай сям'і, Ян Папчынскі ў маладосці ўступіў у орден піяраў, дзе прыняў імя Станіслаў ад Ісуса і Марыі. Згоршаны легкаважным стаўленнем братоў да манаскіх шлюбаў, паслья 16 гадоў жыцця ў Ордэне пакінуў піяраў, каб у 1673 годзе заснаваць новую супольнасць, якой даручыў распаўсяджаць марыйную пабожнасць. Памёр 17 верасьня 1701 г. у Гуры Кальварый калі Варшавы.

Айц Станіслаў Папчынскі зьяўляеца чацьвертым блаславёным з Ордэна Марыянаў. Раней на алтар быў вынесены: літоўскі архібіскуп Вільні Юры Матулеўіч (Матулаіці), які на пачатку XX стагоддзя аднавіў Орден Марыянаў, прырэчаны на зынікненне царскім захопнікамі, а таксама два беларуса мучаніка часоў II Сусветнай вайны — айцы Юры Кашыра і Антон Ляшчэвіч з Росіцы.

Паводле KAI (Варшава)
i www.stanislawpapczynski.org

Самая вялікая па колькасці блаславёных у гісторыі Каталіцкай Царквы беатыфікацыя мела месца 28 кастрычніка 2007 г. на Плошчы святога Пятра ў Ватыкане. У рамках урачыстай службы, якую ад імя Святога Айца Бенядыкта XVI ўзначаліў Прэфект Кангрэгацыі па справах святых, партугальскі кардынал Жазэ Сараіва Марцінш, было праслаўлена 498 мучанікаў, ахвяраў перасыледу Каталіцкай Царквы ў Гішпаніі ў 30-ых гадах XX стагоддзя.

Сярод 498 новамучанікаў — два біскупы. Астатнія ж гэта пераважна прадстаўнікі мужчынскіх і жаночых манаскіх ордэнаў і кангрэгацый, а таксама 24 дыяцэзіяльныя святы, 1 дыякан, 1 субдыякан, 1 семінарист і 7 сьвецкіх вернікаў. Разам з

498 новамучанікаў гішпанскіх

493 гішпанцамі да славы алтара былі ўзънесьеныя 5 іншаземцаў, сярод якіх айц Жазэ Лопес Пітэйра, аўгустыянін, які стаў першым блаславёным з Кубы. На момант смерці ім было ад 16 да 78 гадоў. Наймалодшаму блаславёнаму Федэрыку Коба Суарэсу было 16 гадоў, калі ён быў забіты ў 1936 г. у Мадрыдзе.

Група з 498 мучанікаў, якія былі ўзънесьеныя да славы алтара 28 кастрычніка, — гэта толькі невялікая частка з больш чым 10 тысячаў чалавек, якія загінулі падчас рэлігійнага перасыледу ў Гішпаніі ў 30-х гадах мінулага стагоддзя.

Гістарычныя факты съведчаць пра тое, што перасылед Каталіцкай Царквы ў Гішпаніі распачаўся ўжо ў траўні 1931 г., калі паслья падзеньня манархіі была авшучана рэспубліка. Згэтага моманту з ініцыятывы рэспубліканскага ўраду была прынятая канцэпцыя съвецкай дзяржавы. Публічная рэлігійная дзеянасць была забаронена на тэрыторыі ўсёй краіны, яе асобныя формы былі аблежаваныя. З дапамогай шырокай антыклерыкалнай прапаганды і паклёніцкай кампаніі супраць Царквы была зроблена спроба зынішчыць багатую рэлігійную традыцыю гішпанскага народу.

Працяг на с.18

У Рәсей асвячаны першы з 1917 г. грэка-каталіцкі храм

19 кастрычніка 2007 году завяршыўся душпастырскі візіт Найдастойнага Уладыкі Сьцяпаны (Мянька), Экзарха Данецка-Харкаўскага, у Рәсею. Падчас свайго візіту, які адбыўся з блаславеніня Першайархата УГКЦ Кардынала Любаміра (Гузара), Уладыка Сьцяпан наведаў Новакузнецк, Пракоп'еўск ды Кемерава, дзе сустрэкаўся з вернікамі і духавенствам. Галоўным пунктам візіту быў горад Новакузнецк, што на Кузбасе, дзе 14 кастрычніка 2007 г. быў асвячаны першы ў Рәсей з часоў кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 г. грэка-каталіцкі храм.

Асвячэнне адбылося на съвята Пакрова Багародзіцы (паводле юліянскага календаря). Чын асвячэння Уладыка Сьцяпан зъдзейсьніў супольна з Найдастойным Уладыкам Іосіфам (Вертом), Ардынарем для католікай візантыйскага абраду на тэрыторыі Расейскай Фэдэрэцыі. Ва ўрачыстасці ўдзельнічалі таксама Апостальскі Дэлегат для грэка-католікай Казахстана і Сярэдній Азіі протаярэй Васіль Гавера, грэка-каталікі да духавенства з усіх 14 парафіяў Рәсей, съвятары лацінскага абраду з Новасібірска, Омска, Кемерава, Томска і Бійска.

Урачыстасць распачалася з асвячэння алтара, у якім былі зъмешчаныя рэліквіі блаславёнага Пятра (Вергун), мучаніка з Сібіры, і съвятога Яна Залатавуснага, якія прывез з Рыму сакратар Апостальскай Нунцыятуры ў Маскве манс. Антон Ёзіч.

Пасля Боскай Літургіі съв. Яна Залатавуснага, у імя якога названая парафія, Уладыка Сьцяпан (Мяньёк) пажадаў грэка-каталіцкай супольнасці ў Рәсей павялічвацца і

надалей даваць добрае съведчанне веры ў Ісуса Хрыста. Былі прачытаныя таксама віншавальныя лісты Апостальскага Нунцыя ў Рәсей архібіскупа Антоніо Меніні і мэра горада Новакузнецка. Напрыканцы прамовіі прадстаўнікі адміністрацыі горада, муфты мясцовай мусульманскай супольнасці і прадстаўнікі іншых дэлегацый, якія прыехалі на ўрачыстасць.

Царква ў Новакузнецку, пабудаваная за 4 гады пад кіраўніцтвам айца Аляксея Баранікава, будзе месцам малітвы для вернікаў усходняга і лацінскага абродаў. Сама съвятыня ўзвядзеная паводле візантыйскай традыцыі і можа зьмясціць каля 400 чалавек.

Новакузнецк — прамысловы горад Кузбаса (Кузьнецкага вугальнага басейна), у якім жыве больш за 500 тыс. чалавек. У 1930-я гады і пасля II Сусветнай вайны гэты горад быў месцам масавых дэпартаций грэка-католікай з Украіны. У 50-х гадах імі пачалі апекавацца каталіцкія съвяты, якія нават наймаліся на працу ў мясцовыя шахты, каб не ўзбуджаць падазрэннія.

Вялікую дапамогу падчас арганізацыі і правядзенія Чыну асвячэння храму съв. Яна Залатавуснага аказалі семінарысты Львоўскай духоўнай семінарыі Святога Духа. Пасля заканчэння ўрачыстасцяў семінарысты вырашылі дапамагчы съвятарам, якія працуяць на поўначы Цюменскай вобласці, а асабліва там, дзе жыве найбольш вернікаў УГКЦ — Мегіоне, Ніжневартавску і Сургуце.

«Мы не павінны расцэнваць асвячэнне першага на тэрыторыі Рәсей каталіцкага храму ў візантыйскім стылі як акт празелітизму. Бо ў Рәсей жыве каля мільёну ўкраінцаў, а сярод іх шмат грэка-католікай. Менавіта ім і будзе служыць гэты храм», — пракаментаваў гэтую падзею Уладыка Сьцяпан.

Паводле дадзеных Дэпартамента інфармацыі УГКЦ

Съвята грэка-каталіцкай парафії ў г. Караганда

14 кастрычніка 2007 г. адбылося храмавае съвята грэка-каталіцкай парафії Пакрова Насвяцейшай Багародзіцы ў Карагандзе. Съвяточную Боскую Літургію ўзначаліў а. Сьцяпан Угрын, адміністратор храму съвятога Язэпа г. Астаны (які шмат разоў ўдзельнічаў у душпастырскіх ініцыятывах у Беларусі). Разам з ім спаўслужылі а. Яраслаў Галаўчук (Паўладар), а. Алег Пігій (Караганда), а. Уладзімір Грыдын, а. Валеры Ерміш (Балхаш). Наставець храму протаярэй Васілій Гавера ў гэты дзень браў удзел у асвячэнні новазбудаванага храму ў Новакузнецку (Расея).

Раздзяліць радасць съвята прыбылі шматлікія вернікі з рыма-каталіцкіх парафіяў, семінарысты Вышэйшай духоўнай семінарыі г. Караганды, а таксама ўкраінская грэка-каталіцкая супольнасць г. Астаны. Съвяточную Боскую Літургію съпявалі маладзёві хор Пакроўскай царквы. Багаслужэнне скончылася асвячэннем вады, па заканчэнні якога ўсіх парафіянаў і гасцей з двары царквы частавалі сапраўдным казахскім пловам ды пайлі гарбатай.

А напрыканцы адбылася сустрэча грэка-каталіцкай і рыма-каталіцкай моладзі. Усіх удзельнікаў сустрэчы віталі а. Алег Пігій, с. Міхаліна Гарнакевіч СНДМ, якія разам з групай мясцовых моладзі былі яе ініцыятарамі.

Аксана Пігій, Караганда

Дзе біскуп...

«Дзе біскуп — там Царква». Гэтыя слова Ігната Актыяйхіскага неаднаразова цытавана 10 лістапада бягучага году, у той час, калі адбыўся інгрэс Мітрапаліта Мінска-Магілёўскага лацінскага абрэду архібіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы.

Сапраўды, сіяткаванье ўступлення на сваю катэдру і прыняція адказнасці за сваю паству архібіскупам, сталася ўрачыстасцю ўсёй Царквы. Да гэтае ўрачыстасці, хочучы разьдзяліць радасць сваіх

РАЗАМ

СТАРОНКІ ГРЭКА-КАТАЛІЦКІХ СЕМІНАРЫСТАЎ, ВЫПУСК №4, (28)-2007

братоў рымска-каталікоў, далучыліся таксама беларускія грэка-католікі: вернікі, семінарысты, сівятары.

Грэка-каталіцкія семінарысты, напэўна, у асаблівіх спосаб былі здзяяныя на сівяце дзякуючы сваім усходнім стыхарам, да якіх, адиак, ужо паспей прызычайца палацінскі катэдральны храм. Перакананыя,

што яны — стыхары — могуць стацца сімвалам «еднасці ў разнастайнасці», будзьма да такой единасці імкнунца РАЗАМ!

Старонкі «РАЗАМ» у гэтым нумары газеты «ЦАРКВА» прызначаны, каб зъмісьціцу дакументацію ўступлення Архібіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы на пасад Мітрапаліта Мінска-Магілёўскіх.

«Няхай Бог блаславіць Беларусь!»

Архібіскуп Тадэвуш Кандрусеўч уступіў на пасад Мітрапаліта Мінска-Магілёўскіх

Словы «Няхай Бог блаславіць Беларусь!», што прагучалі з вуснай архібіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы, Мітрапаліта Мінска-Магілёўскага падчас яго кананічнага ўступлення на пасад 10 лістапада 2007 г. у мінскім архікатэдralным касцёле Імя Найсвяцейшай Дзевы Марыі, працяглымі воплескамі супстрэлі некалькі тысяч вернікаў, якія бралі ўдзел ва ўрачыстасці.

Урачыстую Літургію, якую канцлеравалі два кардыналы, дзесятнаццаць біскупаў з розных краін, амаль усе сівятары Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі, сівятары-гості з іншых дыяцэзій Беларусі і з-за мяжы, распачаў Апостальскі Нунций Марцін Відавіч. Ён прывітаў новага Мітрапаліта Мінска-Магілёўскага, пасля чаго запрасіў канцлера архідыяцэзіі кс. Юрыя Касабуцкага абвясціць Апостальскі ліст Святога Айца Бенедыкта XVI *Sollliciti Ecclesiae*, якім Папа прызначыў Тадэвуша Кандрусеўчы Архібіскупам Мітрапалітам Мінска-Магілёўскім. Ліст пра-гучай на лацінскай і беларускай мовах.

Пасля прачытаныня папскага дакументу архібіскуп Тадэвуш Кандрусеўч прыняў біскупскі пастарал — знак пастырскай улады ў мясцовым Касцёле і ўзначенілі цэлебрацыю Еўхарыстыі. Яна працягнулася цырымоніяй выразу пашаны і паслухнісанія духавенства архідыяцэзіі свайму новаму архібіскупу.

Пасля чытаныня са Святога Пісаныя, якія раскрывалі глыбокі сэнс таямніцы Касцёла і біскупскага служжэння, Мітрапаліт прамовіў палымянную гамілію. (*Поўны тэкст яе мы пратануем пісці; заходуеам у ім мову і арфаграфію арыгіналу — Рэд.*)

Вітаючы прысутных ярхаху, Мітрапаліт з асаблівымі словамі прывітаныя звярнуўся да свайго папярэдніка — Свядкі веры кардынала Казіміра Свентака.

Воплескамі вернікі прывіталі прадстаўніка праваслаўнага Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсіх Беларусі Яго Прааўсіццяства япіскапа Бабруйскага і Быхаўскага Серафіма.

Напрыканцы Літургіі Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцю Лéанід Гулякія прачытаў прывітальны ліст з нагоды ўступлення на пасад новага Мітрапаліта Мінска-Магілёўскага ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі і ўрочыў Тадэвушу Кандрусеўчу адпаведны адрас.

Пасля гэтага слова ўзяў папярэднік Мітрапаліта Кандрусеўчы на Мінска-Магілёўскай катэдры кардынал Казімір Свентак. Яго айцоўскія слова архібіскуп Тадэвуш Кандрусеўч слухаў са слязымі на вачах, а потым, падышоўшы да кардынала, укленчыў перад ім і пацалаў пярсыёнак на руці Свядкі веры. Казімір Свентак таксама пацалаў біскупскі пярсыёнак свайго наступніка, пасля чаго абодва ярархі моцна абліяліся, і было відаць, што гэтыя абдымкі — не толькі старажытны хрысціянскі рытуал, а сапраўдны знак любові і шчырай павагі тых, каго сам Хрыстос паставіў пастырамі ў сваім Касцёле.

Акрамя кардынала, архібіскупу Тадэвушу Кандрусеўчу ад імя Канферэнцыі Каталіцкіх Біскупаў у Беларусі прывітаў яе Старшыня Гродзенскі біскуп Аляксандр Кашкевіч, пасля якога прамовілі ксёндз пратал Эдмунд Даўгіловіч-Наўіцкі — ад імя духавенства Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі і ксёндз Ігар Лашук SDB — ад імя члену манаскіх супольнасцяў і таварыства апостальскага жыцця, якія нясуць служэнне ў архідыяцэзіі. Акрамя таго, віншавалі Мітрапаліта таксама прадстаўнікі Беларускай Праваслаўнай Царквы ўладыка Серафім і прадстаўнікі дэлегацыі, якая прыбыла на ўрачыстасць з месца папярэдняга служжэння архібіскупа Кандрусеўча — архідыяцэзіі Маці Божай у Маскве.

З асаблівым прывітальным Словам да Мітрапаліта звярнуўся Апостальскі Візітатор для грэка-католікоў Беларусі Архімандрит Сяргей Гаек, у якім павіншаваў Уладыку Тадэвушу з уступленнем на Пасад Мінска-Магілёўскіх Мітрапалітаў, пажадаў Божага блаславенія і малітвам усіх сівятых Беларускай Зямлі, і асабліва Еўфрасініі Полацкай, даручыў Архіпастырскую служэнне Мітрапаліта. (Тэкст Слова гл. побач — Рэд.)

Разам з Апостальскім Візітаторам ва ўрачыстым багаслужэнні ўдзельнічалі таксама сівята-

ры, семінарысты і вернікі Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы.

Завяршаючы набажэнства, Мітрапаліт Тадэвуш Кандрусеўч яшчэ раз разшыраў падзякаваў усім удзельнікам урачыстасці. Ён яшчэ раз адзначыў асаблівія заслуг кардынала Казіміра Свентака ў справе захавання і адраджэння веры на нашай зямлі, называўшы гэтага вялікага чалавека, які перажыў доўгія страшныя гады перасыду за веру, «жывым мучанікам».

Працягнуўшы ў Беларусі сваю даўнюю традыцыю, што ўзнікла ў гады пастырскага служэння ў Расіі, Мітрапаліт звярнуўся да прысутных вернікаў са словамі прывітаныя на 11-ці розных хрысціянскіх супольнасцяў і рэлігій, а таксама прадстаўнікі дзяржаўной улады, прадстаўнікі дыпламатычных місій у Рэспубліцы Беларусь, людзі науки і культуры, супрацоўнікі дабрачынных арганізацый «Renovabis» і «Caritas» дыяцэзіі Лінц (Аўстрыя). На ўрачыстасць прыбылі таксама сваякі і близкія архібіскупа Кандрусеўча, а таксама вернікі з яго роднага Адэльска і Гародні.

Завяршилася набажэнства велічнымі гукамі беларускага рэлігійнага гімну «Магутны Божа», якія, ўзлятаючы ўвыш, зліваліся з пералівам званоў архікатэдры, абвяшчаючы пачатак новай старонкі ў гісторыі ўсаго Касцёла ў Беларусі.

Тэкст паводле Catholic.by

Архібіскуп Тадэвуш Кандрусеўіч

Гамілія падчас святой Імшы кананічнага ўступлення на пасаду Ардынарыя Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі

Мінск, архікатэдralны касцёл Імя Найсвяцейшай Панны Марыі, 10 лістапада 2007 г.

Умілаваны ў Хрысце браты і сёстры!

1. 25 ліпеня 1989 года ўпершыню ў сваім жыцці я пераступіў парог мінскага катэдральнага касцёла Імя Найсвяцейшай Панны Марыі, які залатымі літарамі ўпісаны ў гісторыю Каталіцкага Касцёла ў Беларусі. Тады ўм месцілася спартовая зала. Я ўвайшоў у вестыбюль. Жанчына, якая сядзела на вахце, сказала мене: «Сюды нельга!». Я пачаў прасіць я, какучы, што мne вельмі падабаеца спорт і што мne хадзелася з паглядзець, як практикующа спартовуцы. У році ўрэшті яна саступіла мам просбам і дазволіла мене ўвайсці. Я добра памятаю, як прайшоў па правай ад уваходу налеву, прыядчыні дзвізеры і ўбачыў барык. Міжволні ўзінка думка, што, хоць спартовых залы і патрбных (я, даречы, таксама займаюся спортам), але патрэбныя і залы, дзе, калі так можна сказаць, «практикуеца», удачаналяваеца чалавекі духу. Дом малітвы павінен выкарыстоўвацца ў адпаведнасці са сваім прызначэннем.

Я пачуў выйшоў з ператворанай у спартовую залу святыні з надзеяй і малітвой, каб адбыўся пуд і каб яна зноў стала месцам абвяшчэння Добрай Навіны і цэлебрэці скрамэнтам.

Праз некалькі гадзін з Ватыканам прыйшло паведамленне пра маё прызначэнне біскупам, Апостальскім Адміністраваторам Мінскай дыяцэзіі для каталікоў лацінскага абраду ў Беларусі.

Божы Прывід учыніў так, што сёня ў адпаведнасці з рашэннем Святога Айца Бэнэдыкта XVI, у якім я бачу волю Найвышайшага і якому выказала належную пашану, узінкасць і поўную паслухмінасць, я зноў пераступаю парог гэтай святыні ўжо ў якасці новага Ардынарыя Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі. Пасля шаснадцаті гадоў служэння ў Расіі, дзе ўсё трэба было ўздымаць практична з нуля, я віртаюся на старое і адначасова новае месца служэння, бо вельмі шмат змянілася ў Беларусі і ў жыцці Каталіцкага Касцёла ў нашай Бацькаўшчыне. Змяніўся і не перастае змяніцца выглед гарадоў і вёсак, развіваеца інфраструктура, людзі жывуць лепш і маюць значна больш магчымасцяў для дугоўнага ўзрастання.

2. З вялікім хваліваннем і пачуццем адказнасці я ўваходжу ў гэты архікатэдralны касцёл — касцёл-Маці ўсіх касцёлаў Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі — і вітаю вас словамі святога апостала Паўла: «Ласка! Пана нашага Езуса Хрыста і любоў Бога Айца, і единасць Духа Святога няхай будуць з усімі вами» (пар. 2 Кар 12, 13). З гэтymi словамі Апостала народу па вуснах я стаю перад вами як ваш брат і адначасова як ваш біскуп.

Вітаю ўсіх, хто прыйшоў на сёняшнюю ўрачыстасць. Перадусім вітаю Апостальскую Нунцыя архібіскупа Марціна Відавіча, які прадстаўляе Святога Айца Бэнэдыкта XVI, і беларускіх біскупу на чале са Старшинёнем Канферэнцыі Каталіцкіх Біскупу ў Беларусі Аляксандрам Кашкевічам. Асаблівымі словаў прыгавання кірую да кардынала Казіміра Свенткі, майго папярэдніка на Мінска-Магілёўскай кафедры. На яго плечы леглы надзвычайнай місіі як адраджэння веры, так і аднаўлення гэтага катэдральнага касцёла і многіх іншых святыніў. Ад шчырага сэрца выказываю сваю падзяяку Вашай Эмінэнцыі і прашу ў Пана Бога благаслаўлення на далейшую дзеянасць. Выражаю таксама ўдзячнасць Біскупу Антонію Дзям'янку за яго адданую і ахвярную працу ў якасці Апостальскага Адміністраватора нашай Архідыяцэзіі. З радасцю вітаю аднаго з найбліжэйшых паплечнікаў Папы Яна Паўла II і Бэнэдыкта XVI кардынала Казіміра Шоку, карані якога з Беларусі, бо яго бацька нарадзіўся непадалёк ад Гродна.

Шчыра вітаю біскупу і прадстаўніку Епіскапата з Аўстрыі, Казахстана, Літвы, Польшчы, Расіі, Румыніі, Украіны, святароў і манахаў. Сардечна вітаю Уладзікую Серафіма, Епіскапа Бабруйскага і Быхаўскага, які прысутнічае тут ад імя Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарата, Патрыяршага Экзархія Усіх Беларусі. Вітаю прадстаўніку іншых хрысціянскіх Цэрквеў і супольнасцяў, нехрысціянскіх рэлігій. Шчыра вітаю прадстаўніку дзяржаўных уладаў, на чале з Улаўнаванымі па спраўах рэлігіі і нацыянальнасці пры савецце Міністэрства Рэспублікі Беларусь Леанідам Паўлавічам Гулякам; прысутных тут прадстаўніку дыпламатычных місій, свету науки і культуры, добрачынных арганізацый, асабліва «Renovabis» і «Caritas» дыяцэзіі Лінц. З асаўліва ўпэўлімі пачуццямі вітаю сваякоў, блізкіх, вернікаў

біскуп і якай яго місія, згодна з думкаю святога Ігнацыя з Антыёхіі: дзе біскуп, там і Касцёл. Сам Езус уяўляе сабою кранальны вобраз любячага Пастыра, які ведае сваіх авечак, праўбывае з імі, падзяляе іх лёс, бароніць ад небяспекаў, ахоўвае, шукае згубленую і вядзе бяспечна сцежкаю. Больш за тое, калі ўзінкае такая патрэба, Ён аддае за іх сваё жыццё. Пастыр — не найміт, ён пасланы, каб пасвіці статак і прыношыць духоўны плён (пар. Ян 10, 1–18).

Біскуп, па-грэцку *επίσκοπος*, што азначае «той, хто назірае, хто ўзіраеца», ўзіраеца перш за ўсё на Хрыста, кац пра прызму Яго вучэння і прыкладу назіраць за даручаным яму Народам Божым. Папа Бэнэдыкт XVI падчас пасвячэння шасці новых біскупу ў 29 верасня гэтага года называў біскупа Анёлам ахоўнікам даручанага яму Касцёла, які ім апякуеца, абараняе яго і накіроўвае на правільныя шляхі (пар. *OMELIA DI SUA SANTITÀ BENEDETTO XVI*).

Гісторыя Касцёла ведае шмат такіх паstryраў, якія, да канца палубоўшы свой статак і поўныя клопату пра то, каб прыношыць плён свайго служжння, узіраліся на вобраз Добрата Паstryра і імкнуліся наследаваць Яго ў выкананні гэтай наўглікай місіі. Многія з іх вернасцю свайму пакліканню пакрэдзілі цярпенні і нават мучаніцай смерцю. Тут належыць згадаць пра Слуга Божых біскупа Баліслава Слосканса, Апостальскага Адміністраватора Магілёўскай архідыяцэзіі і Мінскага біскупа па Зыгмунта Лазінскага, беатыфікаўныя працэсы якіх цяпер вядзецца, а таксама пра сведку веры кардынала Казіміра Свенткі, які сёня знаходзіцца сярод нас.

«Хвала Бога — гэта жывы чалавек», — вучыць святы Ірэнэй Ліенскі. «Жывы» азначае перш за ўсё духоўна і маральна здаровы. Нездаром Слуга Божы Ян Павел II кажа, што чалавек — гэта першы і галоўны шлях Касцёла, прычым гэты шлях быў пачаты самім Хрыстом (пар. RH 14).

Бэнэдыкт XVI, клапоцячыся пра духоўнае дабро чалавека, перасцерагае ад небяспекаў, якія пагражаюць людзям і грамадству. Гэта — секулярызм, маральны рэзільтывізм, які становіцца новым вызнаннем веры, своеасаблівым новым Credo, рэлігійным абыякавасцю і часам агресіўны лібералізм. Усё гэта вядзе да з'яўлення неапаганства, адмаўлення ад маральных каранёў і хрысціянскіх каштоўнасцяў і такім чынам да дэхрысціянізацыі грамадства. Як адказ на гэтыя выклікі, што пагражаюць сучаснаму свету, Ян Павел II заклікае нас зварынца да Хрыста і адчыніць перед Ім дзвёры сваіх сцярц, бо толькі ўм чалавек можа спазніць сябе да канца (пар. *OMELIA DI GIOVANNI PAOLO II PER L'INIZIO DEL PONTIFICATO*), а Бэнэдыкт XVI захавочвае навіярнца да Хрыста, які нічога не забирае, а толькі дае (пар. *OMELIA DI SUA SANTITÀ BENEDETTO XVI*). Ян же не згадаць тут словаў апостала Пятра: «Пане, да каго мы пойдзем? Ты маеш словаў жывца вечнага» (Ян 6, 68). Таму чалавек і клопат пра яго збуйлэнне павінны стаць вуглавым каменем нашай праграммы.

5. Усведамленне таго, што сёняня я прымаю на сябе выключна важную місію, з аднаго боку, калі разважаю чыста па-чалавечы і разлічваю толькі на ўласныя сілы, напаўнів мене цалкам абрэгнутаванай бояззю. Ці змагу я выкананць даручаное мне заданне, ці не перавышаю яно маіх сіл і здольнасцяў? З другога боку, я ведаю, што калі Бог пасылае, то дас і неабходныя сілы і ласкі для выканання даручанага задання. Таму сваё паstryрскае служэнне ў Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі праз заступніцтва Панны Марыі, Апекуну Беларусі святога Міхала Арханёла і майго апекуна ў цікіх спраўах святога Йоды Тадэвуша я даручую Богу, паўтараючы дэвіт свайго біскупскага служэння: *Quis ut Deus* — «Хто ж, калі не Бог!». Я глыбока веру, што мне будзець спадарожніца словаў падбядэрвання, якія сказаў Папа Ян Павел II яшчэ 20 кастрычніка 1989 года адразу ж пасля майго біскупскага пасвячэння ў ватыканскай базыліцы святога Пятра: «Гадзвш, не бойся, ўсё плён трываў (пар. Ян 15, 16).

Закликай вас разам са мною сузірачу гэтыя вобраз, каб лепш зразумеце, чым з'яўляецца ў Касцёле

якое ён з айцоўскаю любоўю перадаў у Буле пра маё прызначэнне арцыбіскупам Мітрапалітам Мінска-Магілёўскім.

Разам з тым я прашу і вас, дарагія браты і сестры, маліца за мяне. Бог пасылае мяне «абвяшчаны год ласкі Пана» (*Ic 61, 2*). А для гэтага патрэбныя сілы, асабліва калі ўзяць пад увагу выклікі нашага часу. Ізразль перамагаў Амалія, калі Майсей маліўся з узімтымі ютору рукамі. Калі ж ён стаміўся і руки яго пацяжлі, то Аарон і Ор падтрымлівалі іх для малітвы, каб перамагчы ў бітве з амалікіянамі (*par. Зых 17, 8–13*). Таксама і сёняння прашу ў вас малітвой падтрымкі.

6. Хто жадае напіцца з крыніцы, той павінен уклечыць і склоніць галаву, — гэта ўсім видомая праўда. Пачынаючы сваю місію ў Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі, я ўсведамляю, што гэтая задача была бы невыканальнай, калі б я разлічваў выключна на сябе. Гэта — заданне для ўсіх нас, і мы ўсе павінны актыўна далаўчыцца да яго выканання, усе — духавенства і свецкія вернікі, кожны ў адпаведнасці са сваім пакліканнем. Збаўляе чалавека Бог, але для выканання гэтай справы Іму патрэбныя мы. Мы ўсе павінны стаць Яго рукамі, нарамі, вуснамі.

Таму я звязаны да вас, браты ў біскупскім служжэнні, святары, члены манасікіх супольнасцяў і таварыстv'я апостальскага жыцця, прадстаўнікі свету навукі і культуры, свецкія вернікі, каб мы ўсе разам, салідарна і ў адпаведнасці з прынцыпамі Хрыстовага Евангелля ўдзельнічалі ў духоўным адраджэнні і станаўленні нашай Бацькаўшчыны.

Бог пастаўіў нас, біскупу, тут на беларускай зямлі, каб мы служылі беларускаму народу; пастаўіў у гэты лёсавызначальны час. Мы пакліканы зрабіць ўсё, што ад нас залежыць, каб быць адпаведнымі гэтаму часу людзмі, з усёю адказнасцю і салідана выконавочы сваю прафетычную (настаўніцкую), святарскую і пастырскую місію дзеля добра людзей, да якіх мы пасланы.

З асаблівым заклікам я звязаны да святароў. Дзякую за самаданную працу я мясцовым святарам, так і тым, хто прыбыў да нас з дапамогаю з-за мяжы. Мою асакраменту святарства мы ўтвараем таямнічую супольнасць (*par. PG 47*), у якой здзяйсняе айцоўская і братнія сувязі паміж біскупам і святарамі. Вы з'яўляецесь маймі першымі помочнікамі. Мы разам утвараем прозібртэрый нашай архідыяцэзіі і пакліканы разам несці адказнасць за яе духоўны стан і за перададзеную нам спадчыну веры. Я хачу быць для вас айцом, які пра вас клапоціцца і вас абараняе. Разам з тым я са спадзіваннем различваю на ўзаемнасць, паразуменне, дапамогу і адказнасць служэнне на жыве Пана.

Неабходна памятаць, што мы пакліканыя не валадарыць, а служыць па прыкладзе самога Збаўцы (*par. My 20, 28*). Пры гэтым нашае служэнне пры алтары Пана, асабліва цілебнасць «Зубарысты», павінна здзяйсняцца ў адпаведнасці з зацверджанымі касціліяльно ўладанамі нормамі, бо гэта не асабістое дзеянне святара, а дзеянне самога Хрыста.

Вялікую надзею ў складаны на семінарыстай. Пакліканне да святарства, будучы таямніцою, з'яўляецца адначасова найбольшым дарам самага Бога. Неабходна гэты дар берагчы і развіваць. Жадаю вам, каб гады фармацыі ў семінарыі сталі часам сур'ёзней падрыхтоўкай да святарства, бо жыве вялікае, а работнікай ўсё яшчэ мала, і трэба прасіць Гаспадара жніва, каб Ён паслаў работніку на жыво сваё (*par. My 9, 37–38*), таму што так шмат сэрца, якія чакаюць Евангелля!

Я са спадзіваннем звязаны да манасікіх супольнасцяў і таварыстv'я апостальскага жыцця. Вашы харызы, якія з'яўляюцца вялікім скарбам Касцёла, павінны яшчэ больш плённа служыць яго ўзбагачэнню і новай евангелізацыі. Як ніяма Касцёла без канскрэванных асобаў, так не можа быць канскрэванага жыцця па-за Касцёлам. Розныя харызы манасікіх супольнасцяў і таварыстv'я апостальскага жыцця разам з дзяяцэйным духавенствам і Народам Божым павінны ўтвараць адзіны, прыгожы, шматколерны сад нашай архідыяцэзіі, які будзе гарманічна разрастасцца. Различаю на вашу дапамогу і супрацоўніцтва.

Нам неабходна таксама звязнуць больш пільнью ўвагу на душпастирства пакліканні. Гэта задача як святароў і канскрэванных асобаў, так і парафіяльных супольнасцяў і сем'яў. Усе мы нясем

адказнасць за пакліканні. Няхай нашыя душпастырскія намаганні, узмоцненыя малітвой, дапамогуць сынам і дочкам нашае зямлі пачуць голас Пана, якіх кітчы.

Выключна важнаю сферу дзейнасці Касцёла з'яўлялася і ў наш час з'яўляєца неабходнасць паўнавартаснай катхізізы не толькі дзяцей і моладзі, але таксама і дарослых, бо шмат з іх у свой час не мелі такой магчымасці. Для больш дзеяйснага навучання прынцыпам веры і яе ўмацавання я злакізуі святароў, канскрэванных асобаў і катэхетаў выкарстоўваю ўсю новую сучасную методы і сродкі катхізізы, не забываючыся пры гэтым і пра старыя, выпрабаваныя часам, каб можна было сумяшыць *vetera et nova* — старое і новое, ба, як кажа прымаўка, вельмі часта новое — гэта добра забытае старое. Нездарма Ян Павел II у Апостальскай канстытуцыі *Fidei depositum* — «Задатак веры», абелішчэнні з нагоды апублікавання Катэхізіса Каталіцкага Касцёла, піша, што Катэхізіс утрымлівае ўсё сабе і новае, і старое (*par. My 13, 52*), бо хоць вера заўжды застаецца тою ж самаю, але ў той ж час яна з'яўляецца крыніцай заўсёды новага святыя (*par. Fidei depositum, III*).

Звязаны да вас, свецкія вернікі. Адным з найбольш значных дасягненняў II Ватыканскага Сабору, сапраўдна рэвалюцыйнай стала яго вучонне пра апостальства свецкіх. Відавочна таксама, што выключна важным у Касцёле XXI стагоддзя з'яўляєца менавіта гэтага апостальства. У секулярызаваным грамадстве, асабліва ў вялікіх гарадах, апостальства свецкіх з'яўляецца ў найвышыайнай ступені неабходным і незаменным. Без яго Касцёл не выканывае даручанай яму Збаўцам місіі абавяшчэння Доброй Навіны. Сучасны свет мае вострую патрэбу ў сведчанні хрысціянінам.

Браты і сёстры, вы павінны быць соллю зямлі і святым свету (*par. My 5, 13–14*). У нашым свецце, напоўненым неонавым святым рэкламы, так шмат цемры ў чалавечых душах! Соль захоўвае прадукты ад пасавання і надае ежы смак. Сённяшняму свету, які маральна гніе, неабходна соль, каб збавіць яго ад духоўнага раскладу. Тому будзьце тым святым, якое свеціць у духоўнай цемры нашага свету. Будзьце тою соллю, якая захавае свет ад маральнага раскладу і надае ўсім збобчы смак хрысціянства. Будзьце тою евангельскую закваскою, што здольна заквасіць хрысціянскімі каштоўнасцямі наш свет (*par. Gal 5, 9*).

Пакліканне да таго, каб быць радасцю і надзейд, як пра гэта казаў яшчэ Ян Павел II (*par. DISCORSO DI GIOVANNI PAOLO II NEL CORSO DELL'INCONTRO MONDIALE CON LE FAMIGLIE*), сучасная сям'я пerezayvaе глыбокі крысціянізм. У той жа самы час шлях Касцёла вядзе праз сям'ю. Тому Касцёл нястомні падтрымлівае яе як створаны Богам інстытут і як адзіны саюз мужчын і жанчын, узняты Хрыстом да годнасці сакрамэнту. Сям'я з'яўляецца асноўнай клетачкай грамадства (*par. AA 11*) і натуральным асироддзем чалавечага жыцця. Тому яна не можа быць замененай нікім іншым саюзам. Менавіта ў сям'і закладаецца падмурок чалавечай і духоўнай фармациі маладых людзей. І ніхто не можа замяніць сям'ю ў гэтай справе. Каталіцкі Касцёл будзе вітаць і падтрымліваць усе здаровыя ініцыятывы дзяржавы і грамадства, скіраваныя на падтрымку і аздараўленне іністытуту сям'і.

Не ўтага, што асаблівым адрасатам маіх біскупскіх спадзіванняў з'яўляецца моладзь. З аднаго боку, вы — надзея свету і Касцёла. З другога — менавіта за душы маладых разгротвяеща самая жорсткая, часам агресіўная і бескампромісная барацьба негатыўных сілаў сучаснага свету. Характэрным для сучаснай моладзі імкненнем да інтэлектуальнага ўзрастання і высокага прафесіялізму павінны спадарожнічаць глыбокія духоўныя і маральныя каштоўнасці, якія не могуць паддавацца негатыўнаму ўплыву суб'ектыўізму і роліятывізму. Шмат маладых людзей лічыць, што яны носяць у сабе невылечнае пачуццё адзіноты, пакінутасці, непатрэбнасці, загубленасці... Не бойцеся! Касцёл не пакіне вас у самоце. Хрыстус, які жыве ў сваім Касцёле, — гэта ваша надзея. Разлічвайце на Яго, адкрыце перед Ім вашыя сэрцы. Ваш вялізны патрэбнік, юнацкі імпзіт і энергія чахаюць таго, каб быць запатрабаванымі ў Касцёле. Заставайцеся вернымі хрысціянскім ідэалам, не паддаваіцеся нічога не вартым абяцанкам секулярызованага свету, будзьце сваю будучыню на нізменных і трывальных маральных прынцыпах. Няхай вернась Хрысту вядзе вас да развіцця чалавечай асобы і яе годнасці на вобраз і падабенства Божага (пар. Быц 1, 27), да сапраўднай любові, да выхавання пачуццяў і адказнасці за сябе, Касцёл. Радзімі і яе гісторыю. Я вельмі различваю на вашую дапамогу і актыўны ўздел у жыцці Касцёла.

З пачуццем глыбокай павагі і ўдзячнасці я звязаны да інтэлігенцыі, да людзей навукі і культуры, выкладчыкаў і студэнтаў. Менавіта Каталіцкі Касцёл заснаваў першыя ўніверсітэты і асаблівую ўвагу прысвячае развіццю навукі і культуры. Дарэчы, корань слова «культура» паходзіць ад слова «культ» і такім чынам паказвае на яе духоўнае значэнне. Евангелле, калі яно не становіцца элементам культуры, не можа быць прынятае па ўсёй сваій павунаце тым ці іншымі грамадствамі.

У сучасным свеце ўзнікае вялікая колькасць проблемай, што датычыць адносінай навукі і веры. Тому людзям навукі і культуры неабходныя свянецкія паказалінікі, якія не абліжаюць свабоду даследаванняў і творчасці, але з'яўляюцца неабходнымі святылом на гэтым шляху. Ад усяго сэрца жадаю вам, каб, ідучы за вучыннem Касцёла, якое гаворыць, што вера і навука — гэта «кнібы два крылы, на якіх чалавечы дух узносіцца да познання праўды» (*FR, уступ*), вы не толькі спазнавалі таямніцу створанага свету і рыхтавалі высокакваліфікованых спецыялістаў, але таксама спрыялі фармациі людзей, багатых Божай мудрасцю і гатовых узяць на сябе адказнасць за ўсё.

Вялікія спадзіванні звязаны таксама з супрацоўнікамі сродкай масавай камунікацыі, асабліва ў справе абавяшчэння Евангелля, служэння прайдзе і супольнаму дабру. Неабходнасць больш эфектыўнага абавяшчэння Доброй Навіны перад абліччам выклікае супрацоўнага свету патрабу выкарыстання сучасных методаў і сродкі ёвангелізацыі, сирод якіх асаблівае месца павінны займаць сродкі масавай камунікацыі. Таму мы абавяшчаны звязнуць на гэта больш увагу, таксама як і на інтэнсіфікацыю выдання тэалагічнай, катехетычнай, літургічнай і іншай рэлігійнай літаратуры. Усё гэта будзе служыць не толькі адраджэнню і развіццю духоўнасці, але таксама стане значным уніскам у справе развіцця беларускай культуры, узбагачаючы яе рэлігійнымі элементамі.

Сёння я не могу не згадаць і пра тых, хто праз хваробу ці пакуты становіцца падобнымі да церпячага Пана, і атуліць іх сваім сэрцам. Я памятаю і пра інвалідаў, вязняў, падарожнікаў, мігрантаў, бежанцаў. Свайм цярпеннімі і перажыткамі цяжкасцямі падтрымліваю Касцёл, які, у сваю чаргу, памятае пра вас у магітве і справах міласэрнасці.

Апошняя акаінчансць патрабуе асаблівай увагі. Папа Бенэдыкт XVI у сваій першай энцыкліцы «Бог ёсць любоў» паказвае, што сутнасці Касцёла ўласцівія не толькі абавяшчэнне Божага слова і здзяйсненне сакрамэнту, але таксама і справы міласэрнасці (*par. DCE 25*).

Прычым дабрачыннасць павінна мец эклезіяльны характар, захоўваць высакароднасці і не становіцца толькі формаю сацыяльнай падтрымкі. Яна павінна служыць справе абавяшчэння Доброй Навіны, выключаючы пры гэтым усялякія праівілы прагненію (справы *DCE 31*).

Я звяртаюся да прадстаўнікоў дзяржаўных уладаў. І Касцёл, і ўлады, маночы аўтаномію, пакліканыя, tym не менш, служыць адной мэце — дабру чалавека. Тому нас павінна абядноўваць агульнае імкненне службыц людзям і кларапашца пра годнасць чалавека. Памятаноцы пра тое, што хоць Касцёл і не з гэтага свetu, але ён знаходзіцца ў гэтым свете і не аддзелены ад грамадства, я выказваю сваю гатоўнасць да ўзаемадзеяння і спадзяюся на сумеснае служжэнне гэтай агульной справе ў клопаце пра духоўны і матэрыйяльны добраўбы нашых сучыннікаў.

Ужо гісторычна так склалася, што ў Беларусі на працягу стагоддзя поплеч мірна жывуць людзі розных нацыянальнасцяў, моваў і культуры. Нездарма наша Айчына славіцца сваёй талерантнасцю і адкрытысцю для ўсіх. Мы павінны берагчы, абараніць і далей развіваць гэту спадчыну нашых працоў і вялікі набытак беларускага народа.

Таксама і ў Каталіцкім Касцёле ёсць месца для кожнага: таму ён і каталіцкі, ад грэцкага слова *καθολικός* — паўсюдны, усеагульны. У Касцёле, як вучыць апостол Павел, не можа быць «розніцы паміж юдэем і эпіонам, бо той самы Пан ва ўсіх, шчодры для ўсіх, хто Яго кліча» (*Рым 10, 12*).

Іншао харарактэрна ўласцівасць Беларусі з'яўляецца яе шматканфесійнасцю. З братнію любоўю я звяртаюся да прадстаўнікоў іншых веры-вызнанняў і, напоўнены духам адказнасці за нашу будучыню, вызýлюю волю да супрацоўніцтва і дыялогу як з хрысціянскімі Цэрквамі і супольнасцямі, у першую чаргу — з Праваслаўным Царквой, так і з нехрысціянскімі рэлігіямі. Перад абліччам выклікаю сучасніцяյ Каталіцкі Касцёл, так і Праваслаўная Царква займаюць практична аднолькавыя пазіцыі. Асабліва гэта датычыць хрысціянскіх капітоўнасцяў, традыцыйнай сям'і, жыцця і іншых важных пытанняў. Мы павінны разам дзеяйнічаць у гэтым кірунку.

Сёння ўсё больш і больш востра стаіць шэкс-піраўскае пытанне: *«To be or not to be»* — быць ці не быць хрысціянству, бо яму пагражае вельмі сур'ёзная небяспека. Я малю Найвышэйшага, каф нашыя адносіны былі адзначаныя не толькі талерантнасцю і ўзаемапавагаю, але таксама, каб у Духу нашага Збаўцы мы моглі будаваць супольнасць дзяцей Божых, заснаваную на ўзаемнай любові і праўдзе.

Усе мы розныя і па-разнаму праслаўляем Найвышэйшага, але мы — дзеці аднаго Бога і жывем на адной зямлі, а таму папросту абавязаныя, я нават сказаў бы, вымушаныя шукаць шляху да дыялогу і супрацоўніцтва.

Мір і гармонія ў грамадстве дасягаюцца не праз узаемавыключэнне, а праз узаемадаўненне, што мае актуальнае значэнне таксама перад абліччам выкліку глабалізацыі і міграцыйных працэсаў, што імкіла пашырана.

Для належнага здзейнення ўскладзенай на Касцёл

місіі ў сучасным свете неабходная адпаведная фармацыя як святароў і каніскрэваных асобаў, так і свецкіх вернікаў, у tym ліку тэалагічнай. Неабходная адпаведная, распрацаваныя на перспектыву, праграмы душпаства-строства. Неабходная таксама і адпаведная матэрыйяльная база: перш за ўсё — святыні, а таксама пастырскія, выдавецкія, фармацыйныя, дабрачынныя, інфармацыйныя і іншыя цэнтры. Ад усіго сэрца, з надзеяй на далейшэе супрацоўніцтва, я дзякую каталікам з Германіі, Італіі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Аўстрый, Польшчы і іншых краінаў за дапамогу і салідарнасць у адносінах да Каталіцкага Касцёла ў Беларусі, які адраджае.

7. Умілаваны ў Хрысце браты і сестры!

Знамянальна, што сваё біскупске служэнне ў Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі я пачынаю ў юбілейным годзе 90-ых угодкаў Фацімскіх аўйленняў і душпаства-строўскім годзе, прысьвеченым усэагульнаму пакліканню да святасці.

Мария ў Фацімі злікалі да малітвы, пакаяння і навяртання, што было ўмовою вырашэння ўсіх праблемаў. Народ не паслухаўся, і здарылася трагедыя. Сёння, праз 90 гадоў, фацімскія аўйленні актуальныя, як заўсёды актуальныя закіпі да навяртання. Мы ўсё больш і больш усведамляем, што як атэзім, так і секулярызм у рэчынасці видудзь да якіхніх чалавечай годнасці. Развіццё навукі і тэхнікі без уліку маральных і этичных прынцыпаў не толькі не відзе да вырашэння праблемаў сучаснага свету, але стварыла новыя, да-гэтуль невядомыя, як, напрыклад, праблемы бязьткі ці генний інжынеры. Тому для нас недапушчальна паўтараць памылку мінулага, недапушчальна другі раз наставаць на тыя самыя граблі.

Другі Ватыканскі Сабор вучыць пра ўсэагульнае пакліканне да святасці (*нап. LG 40*). Слуга Божы Ян Павел II у сваёй апостальскай адгардаты на пачатак новага, трэцяга тысячагоддзя *«Novo millennio ineunte»* — «Распачынаючы новае тысячагоддзе» гаворыць, што перспектывы святасці павінна быць упісана ў нашу душпаства-строўскую дзеяйнесьць (*нап. NMI 30-41*).

Святасць — гэта не набытак ці прывілея абранных; яна магчымая для кожнага чалавека, бо так жадае Стварыцель, а Збаўца робіць гэта рэальным. Заклік да святасці павінен абвішчацца з новаю моцю, бо падчас катастрафічнага адрыву ад хрысціянскіх каранёў адмáулянецца хрысціянская канцэпцыя павагі да чалавечага жыцця і яго абароны ад зачашця да натуральнай смерці, хрысціянская бачанне сям'і, заснаванай на сужэнстве мужчыны і жанчыны, свобода ў выхаванні дзяцей і садзенне супольнасці дабру ў ўсіх яго формах. Гэтыя фундаментальныя капітоўнасці, што вынікаюць з натуральнага права, — неад'емныя і не-аспречныя, адзнача Папа Бэнедыкт XVI у сваёй апостальскай адгардаты пра «Хұбарыстъю *Sacramentum caritatis* — «Сакрамэнт любові» (*нап. SacC 83*).

Шлях навяртання і шлях да святасці мы паклі-

каныя прайсці разам, і таму на самым пачатку маёй місіі на чале Мінска-Магілёўской архідыяцэзіі я паўтараю слова вялікага біскупа, святога Аўгустына: «Для вас я хачу быць біскупам, а разам з вами — хрысціянінам».

З гэтым словам я кірую мой позір да цудатворнага образа Маці Божай Будслаўскай і апекуна Беларусі святога Архандэла Міхала. Ім я даруваю нашу архідыяцэзію з надзеяй на тое, што маё разам з вами служэнне Хрыстоваму Касцёлу дапаможа нам адвараць вончы ад зямлі і ўзняць іх угору, да Бога, каб мы былі арламі, дом кіх — у нібесах; каб не свет з яго праблемамі, які становіца ўсё больш секулярызаваным, валодаў намі, а наадварот, каб мы ажыўлялі яго духам Божым.

Перад абліччам выклікаў сучаснасці ёсьць над чым задумца. Каля яшчэ ў не зусім далёкім мінулым мы выпрыгвалі ў выпрабаваннях, што былі наступствам ганення Касцёла, то сёня ўзікае рэальная проблема, як выпрыгвалі, як бы парадакальна гута ні гучала, выпрабаванне новымі магчымасцямі, якія Касцёл атрымаў для рэалізацыі сваёй місіі. Мы перажываєм пэўны парадок. З ростам магчымасцяў, на жаль, не ідзе нага ў нагу ўзрасцанне духоўнасці. Сёня мы з усёю сур'ёзнасцю павінны задумца пра вырашэнне наступных і падобных праблемаў: як перанесці новыя выпрабаванні, якія ніясе з сабою секулярызм, маральны разлітвізм, лібералізм, геданізм, адмáуленне ад хрысціянскіх каранёў і маральных кантоўнасці, прапаганда нормаў паводзяньні ў дзеяйнесьці, якія супярэчыць хрысціянскай маралі, абагаўленне матэрыйяльных добраў, спажывальніцтва і задавальненняў, спробы звесці рэлігію да прыватнай сферы жыцця чалавека, ці лепшым выпадку, спіхнуць яе на абочыну жыцця, і гэтак далей.

Калі мы свабодна выбіраем той ці іншы від спорту, то не можам змяніць правілаў гульі. Гэта ўсім зразумела. Абраўшы хрысціянства, мы не можам змяніць Евангелія. Наадварот, Евангелле павінна перамяніць нас, і перамяніць да лепшага. Таму, браты і сестры, зместім у цэнтры нашага жыцця Бога і Яго закон, каб захаваць вернасць прынцыпам Евангелля, якія будуть спрыяць развіцію чалавечай асобы ў адпаведнасці з Божаю задумано, а таксама дапамагаць у дасягненні святасці і ў развіціі грамадства на непахісных маральных прынцыпах.

Божа! Гляні літасціва на мяне, Твайго слугу, і на даручаны маёй пастырскай апекы Народ Божы, каб мы разам ішлі да святасці — мэты нашага жыцця. Гляні на нашу Бацькаўшчыну, каб яна, наша Белая Русь, заўсёды захоўвала духоўную чысціню і была прыемнаю Табе; каб над намі заўсёды было мірнае блакітнае неба. Адараў нашу сінявокую краіну сваёю ласкаю, каб яна ў міры і ў Божым благаслаўленіі ківнела на хвалу Бога і дзеля зблулення людзей.

Няхай нам дапаможа ў гэтым Пан Бог і благаславіць нас! Амэн.

ленцыя, каб Госпад Ісус Хрыстос шчодра дабраславіў вашыя шырокія архіпастырскія пляны.

Няхай Міласэрны Чалавека-любца «захавае Вас для сівятых Сваіх Цэрквеў у супакоі, цэласці, доброй славе, здароўі і даўгальці», каб Вы маглі верна навучаць нас словам Яго праўды» (*пар. Анафора Боскай Літургіі* с.в. Яна Залатавуснага)

І няхай сваім малітвамі суправаджаюць Вас усе сівятыя Беларускай Зямлі, а сасліва сівятыя Еўфрасінія Полацкай, копію Крыжа якой просім прыніць ад нас — беларускіх грэка-католікаў — як выраз нашых малітваў і віншаваньняў.

**Архімандрит Сяргей Гаек
Апостальскі Візітатор
для грэка-католікаў Беларусі**

Архімандрит Сяргей Гаек Апостальскі Візітатор для грэка-католікаў Беларусі

N. 07.119/M   Мінск, 10.11.2007.

Экцызленцыя, Высокадастойны Айцец Мітрапаліт Тадэвуш!

У радасці вернікаў Мінска-Магілёўскай Мітраполіі з нагоды вашага ўступлення на Пасад Мінска-Магілёўскіх Архібіскупаў удзельнічае і Супольнасць Грэка-Каталіцкай Царквы ў Беларусі.

Католікі візантыйскага абраду, якія разам з братамі і сёстрамі лацінскага абраду складаюць Адзіны, Святы, Паўлюстны (значыць Каталіцкі) і Апостальскі Касцёл ў Беларусі, дзякуюць Господу за прызначэнне Вас Яго Святынню Папам Рымскім Бенедыктом XVI на старэйшынную катэдуру Мінска-Магілёўскіх Мітрапалітаў і шчыра віншуюць Вас з пачаткам Вашага Архіпастырскага служэння.

Над выпускам працаўали:
Сяргей РАЮНЕЦ
Аляксей ФІЛІПЕНКА

ПІШЫЦЕ НАМ:
razam@biz.by

«RAZAM»
W.S.D., ul Kościelna 10,
17-312, Drohiczyn, POLSKA

НАРОД 2007

За съвет без насилья: Рэлігіі і культуры ў дыялогу

● 21.10.2007 г. Неапаль Патрыярх Ігнат Майсей I Дауд і Патрыярх Рыгор III з правага боку

21-23 кастрычніка 2007 г. ў паўднёва-італійскім горадзе Неапаль праходзіла Міжрэлігійная Сустрэча «За съвет без насилья: Рэлігіі і культуры ў дыялогу». Яе арганізавалі рыма-каталіцкая архідыяцэзія Неапаль і Супольнасьць съв. Эгідия (Comunità di Sant'Egidio). Удзел у Сустрэче ўзялі высокія прадстаўнікі хрысьціянскіх Цэрквеў, а таксама сусъветных рэлігіяў.

У адкрытыці Сустрэчи ўдзельнічала Яго Святасць Папа Бенядыкт XVI, які прыбыў у Неапаль з пастырскім візітам. У нядзелю 21 кастрычніка Папа адслужыў съв. Імшу, на якой прысутнічалі прадстаўнікі хрысьціянскіх Цэрквеў і Супольнасьцяў, ды прамовіў казаныне. Са Святым Айцом саслужылі між іншымі сірыйска-каталіцкі Патрыярх-эмэрэйт Ігнат Майсей I Дауд і грэка-каталіцкі мельхіцкі Патрыярх Атыяхі Рыгор III (гл. фота). Папа Бенядыкт сустрэўся таксама з праваслаўным Усяленскім Патрыярхам Константынопалем Бартламеем I.

22 кастрычніка Патрыярх Бартламей наведаў горад Амальфі, дзе ад мясцовага рыма-каталіцкага архібіскупа атрымаў мошчы съв. апостала Андрэя (Першапакліканага), што захоўваліся ў катэдры ў Амальфі.

23 кастрычніка Усяленскі Патрыярх Константынопаля Бартламей I атрымаў ва ўсходнім Інстытуце ў Неапалі пачэсную годнасць доктара «honoris causa». У рамках Акадэмічнага акту Патрыярх гаварыў аб неабходнасці спалучыць адзінства і плюралізм, пачынаючы з павагі да традыцыйных культурных асаблівасцяў народаў Еўрапейскай супольнасці.

«Мы верым, што трэба пабудаваць будучыню Еўропы на павазе да ўсіх і ў асаблівасці да розных рэлігіяў і ідэалагічных пунктаў гледжаньня. Таксама трэба адмовіцца ад фундаменталізму, якога б паходжаньня ён ня быў [...]. У той жа час, калі чалавек робіцца асобай у поўным сэнсе гэтага слова, ён ставіцца з павагай да іншых людзей і да навакольнага асяроддзя. Значыць, да дому, у якім мы живем», — зазначыў Патрыярх Бартламей I.

Участцы праграмы неапалітанскай Сустрэчы ўдзельнічалі таксама старшыня Аддзела Знешніх Царкоўных Сувязяў (ОВЦС) Маскоўскай Патрыярхіі Рускай Праваслаўнай Царквы Мітропаліт Кірыл (Гундзяеў). 22 кастрычніка ён прачытаў даклад у катэдральным саборы горада Аверса на тэму экуменічнай адказнасці хрысьціянаў у Еўропе.

Апошні дзень Сустрэчы — 23 кастрычніка 2007 г. быў Днём малітвы за мір. Хрысьціяне маліліся разам у адным з храмаў, а прадстаўнікам кожнай рэлігіі было выдзелена адмысловае месца для малітвы і медытациі.

а. Пётр Смалінскі, Рым

У Балгарыі ўшанавалі каталіцкіх новамучанікаў

«Святасць звязацца задачай усіх людзей», — гэтымі словамі Папы Бенядыкта XVI кіруеца таксама Каталіцкая Царква ў Балгарыі, якая 13 лістапада 2007 г. ўшанавала сваіх новамучанікаў, расстраляных падчас камуністычнага рэжыму. Эта блаславёныя Яўген Босілкаў — лацінскі біскуп Нікапольскі і трох грэка-каталіцкіх съвятары з Ордэну Ассумпцыяністаш: Камен Вічеў, Павел Джыджгаў і Язафат Шышкаў.

Урачыстую съв. Імшу памяці мучанікаў у лацінскай катэдры съв. Язэпа ў сталіцы Балгарыі г. Сафіі адслужылі: Апостальскі Нунцый у Балгарыі архібіскуп Джузеппе Леандра, Старшыня Балгарскай Канферэнцыі Біскупай — Апостальскі Экзарх католікаў візантыйскага абраду Ўладыка Хрысто Пройкаў і Супэрыёр Айцоў Капуцынаў у Балгарыі а. Марыуш Полцын.

«Блаславёныя балгары, — сказаў падчас съв. Імши Апостальскі Нунцый, — звязаюцца ўзорам для сёньняшніх хрысьціянаў, асабліва для моладзі Балгарыі, якая імкнецца надаць сэнс уласнаму існаванню і жадае ісціці за Хрыстом».

Ва ўрачыстасцях ўдзельнічала таксама архібіскуп Лорыс Францішак Капавіла, шматгадовы асабісты сакратар Папы Яна XXIII, які ў свой час быў Апостальскім Нунціям у Балгарыі. «Быць католікамі — значыць памятаць аб tym, што мы звязаляемся братамі праваслаўным і юдэям, мы звязаляемся і жадаем быць сябрами мусульманам і ўсім tym, якія шукаюць Бога, падпариадкоўваюцца Яго Законам і спадзяюцца на тое, што аднойчы ўвойдуть у Валадарства Нябеснае», — сказаў Уладыка Лорыс.

Балгарская новамучанікі звязаюцца бачным съведчаннем перасыледу, які балгарскі камуністычны рэжым чыніў супраць балгарскіх католікаў абодвух абрадаў — візантыйскага і лацінскага.

Паводле Беларускай Праграмы Радыё Ватыкана

а. Сяргей СУРЫНОВІЧ

Быць вернымі адзінай, непадзельнай Хрыстовай Царкве

**Слова на ўрачыстасці сьв. Язафата
Кунцэвіча ў Парафії Святога Духа ў Віцебску
12 лістапада 2007**

Тысяча год, як на гэтай зямлі пасълядоўнікі Хрыста асянілі сябе знакам кръжа, у наступства Божага загаду, каб усю Зямлю ахінула святое Ягонае Ісъціны. Хрысьціянства сюды ішло бяз гвалту і прымусу, ды і дзяржава наша ў тых часах, нягледзячы на асобныя кръуды, была свабодна і незалежная. Упэўненымі крокамі, перамагаючы цемру нядайных паганскіх багоў, ішлі да нашых продкаў новае жыццё, новая наука, новая моц. Як знак таму, на пераломе тысячагоддзяў у старажытнай сталіцы, на замчышчы полацкіх князёў, на стромкім беразе Рубона ўзнёсся велічны храм, маці ўсіх съвятыняў — Святая Сафія. Гэтая эпоха адметная і тым, што хрысьціянства ў той час было яшчэ адзінам. Такое і прыйшло яно на нашу зямлю, убранае ва ўсходнія традыцыі, збудаванае Хрыстом на скале, — на Пятровай Сталіцы.

Усё гэта найлепш згадваецца ў Полацку, калі хтосьці моліца за наш народ, калі чуеш спрадвечныя і заўсёды актуальныя слова: «Госпадзе, зэмлуйся». Іх ніколі ня будзе сказана дастаткова, якой бы доўгай ні была малітва-літанія, што носіць ва ўсходній Літургіі назму екценіі. Колькі ж трэба прасіць той літасці ў Бога, каб усе мы зразумелі, які вялікі і страшны грэх падзелу таго, што непадзельнае — Хрыстовага Цела, съвятої Царквы. Афіцыйны раскол у Константынопалі ў 1054 г. дайшоў да нашых земляў праз некалькі стагоддзяў. Потым, нібы камусьці не хапала «двух Рымі», узньік яшчэ і «трэці», і хрысьціяне, нібы жаўнеры пад кръжам, не стамляліся кідаць жэрабя падзелаў. Унія, якая па Божаму Провіду была заключана на нашай зямлі ў Берасці ў 1596 г., на нейкі час зноў прынесла еднасць паміж хрысьціянамі. З тae пары справа Уніі застаецца знакам пакаянья і разумення страшнага і цяжкага граху. Лёс і гісторыя Уніі вельмі падобныя да лёсу съвятога Язафата, які быў ня толькі яе сапраўдным сынам, але і дзеячам, пакутнікам, съвятым.

***

Ян Кунцэвіч нарадзіўся ва Ўладзіміры-Валынскім на Украіне. Пераняўшы ад бацькі-шаўца любасць да кнігаў, юнак прыехаў па наўку ў Вільню, дзе стаўся прыхаджанінам вуніяцкай Свята-Траецкай царквы і съпяваў там у хоры. Віленскі мітрапаліт Іпат Пацей адправіў маладога здольнага верніка вучыцца ў Віленскую акадэмію, а потым сам паstryг яго ў манахі і даў яму імя Язафат.

Неўзабаве манах Язафат стаў архімандритам манастыра Святой Тройцы і праславіўся як выдатны працаведнік-красамоўца, за што непрыяцелі далі яму мянушку «душаўхат» — лавец душаў. Здабыўшы для справы еднасці Царквы тысячи віленчукоў архімандрит Язафат Кунцэвіч быў

узьведзены ў біскупскі чын, а ў 1618 годзе атрымаў катэдру полацкага архібіскупа.

Калі манах Язафат атрымаў намінацыю на біскупа Полацка, ён меў 37 гадоў. Катэдрай біскупа была Святая Сафія. Полацак, Віцебск, Мсьціслаў — гэты падночна-ўсходні рэгіён краіны і стаў полем дзеянасці біскупа.

Святы Язафат заўсёды ў будзёныя дні насіў манаскую вопратку і ніколі ня зьняў пакутнага паса. У біскупскім пакой доўгі час жыў бяздомны. Беднякі Полацака, Віцебска атрымлівалі хлеб, для сябе ж ён шкадаваў хлеба і ніколі ня еў мяса, вельмі мала спаў. Толькі на Боскую Літургію і храмы ён не шкадаваў ніякіх сродкаў. Людзей ажно палохала ягоная непасрэднасць, даступнасць. Вельмі часта яны не дазвалялі біскупу скончыць казаныне воклічам: «Кажы яшчэ, яшчэ! Мы хочам слухаць!». І ворагі, і прыяцелі называлі яго душахватам, а Сафійскі сабор быў перапоўнены людзьмі.

***

Дынамічнае развіццё Уніі на Беларусі на пачатку XVII ст. часта атаясамлівалася толькі з адным прозвішчам — Кунцэвіч. Кампанія супраць полацкага архібіскупа з боку ворагаў еднасці Царквы імкліва прымала стратэгічны характар. Мела яна сваіх «герояў» і сваю ганебную гісторыю. Гэта прывяло да хваляваньня ў краіне. Кампрамісу ў дзеяньнях на карысць супакою дамагаўся ад біскупа нават вялікі канцлер Леў Сапега.

Святы Язафат ужо тады меў перакананье, якое праз стагоддзі паяўтary ц Ватыканскі Сабор: супакой — гэта ня стан грамадства, у якім няма вайны, супакой — гэта справядлівасць.

Уводзячы на беларускіх землях Унію, уладыка Язафат, як кажуць факты, не шкадаваў ні сябе, ні іншых. Яму супрацьстаялі аўяднаныя ў брацтвы праваслаўныя месцічы, якіх падтрымлівалі яшчэ праваслаўная шляхта. Гэты канфлікт небяспечна абаставаў канстантынопальскі Патрыярх, які ў 1620 годзе, вяртаючыся з Масквы праз нашу краіну, паставіў на ўжо занятыя вуніятамі япархіі праваслаўных біскупаў.

Увесень 1623 года архібіскуп Язафат Кунцэвіч прыехаў у Віцебск, каб уціхамірыць места, разъвярэджанае сваім супернікам, праваслаўным архібіскупам Мялетам Сматрыцкім, які адлучыў

Уладыку Язафата ад Царквы. Гэта было яго апошніе падарожжа. 12 лістапада ўзброены натоўп змоўшчыкаў напаў на архібіскупай дом калі царквы Багародзіцы. Ранішняя Літургія, а потым — крык раз'юшанага натоўпу, які ўварваўся ў біскупскую рэздэнцыю. Насустрach ім архібіскуп выйшаў сам са словамі: «Дзеці мае, чаму вы напалі на мой дом?». Як съведцаць судовыя дакументы, забойцы двумя ўдарамі бердыша расьсеклі Уладыку галаву, а потым «доўга нявечылі яго і пасля съмерці». Цела Язафата скінулі з Прачысьценскай гары, а затым, прывязаўшы да ног і шыі цяжкія камяні і насыпаўшы каменьня ў валасяніцу, утапілі ў Дзьвіне.

Паданыне съцвярджае, што Уладыку знайшлі па снопе съятла, якое ішло праста з ракі. Парэшткі архібіскупа пасъля ўрачыстага адпяванья пахавалі ў Полацкім Сафійскім саборы, але потым іх неаднаразова перазахоўвалі ў Беларусі і па-за яе межамі.

Працэс заходаў да беатыфікацыі съв. Язафата пачаўся ў наступны год па яго съмерці. Працэс працягнуўся пры ўздзеле створаных па вызначэнні Урбана VIII (двойчы, у 1625 і 1635 гг.) камісій для даследаванья жыцьця, дзейнасці, съмерці Язафата Кунцэвіча і цудаў, звязаных з яго апякунствам. Першая камісія працавала ў 1628 г. пад старшынствам полацкага архібіскупа Антонія Сялявы, другая, што паўсталая ў выніку рымскай місіі галіцкага біскупа Корсака. Вынікам працы другой камісіі, якая засвядчыла выразнае складаныне элементаў культуры, была беатыфікацыя Язафата Кунцэвіча Папам Урбанам VIII 16 траўня 1643 г. Днём памяці прызначаны дзень съмерці мучаніка Язафата — 12 лістапада.

Аглядзеўшы труну 21 жніўня 1637 г., камісія сярод іншага зафіксавала: над надтруннай плітой — вялікі абрэз съятога, на якім ён адлюстрраваны ў пантрафікальных шатах, а вакол сярэдніка абрэза — дванаццаць сцэнаў жыцьця і пакутаў. Характэрным элементам культу можна прызнаць наяўнасць пры абрэзе залатых, срэбных і ваксовых вотаў, а адбіткам шляхецкіх традыцый — прысутнасць двух гербавых картушаў з выяваю белай ружы, герба Кунцэвіча.

***

Лютэ забойства біскупа ў Віцебску было толькі пачаткам жорсткай барацьбы, што вякамі нішчыла справу Уніі на нашай зямлі. Праз дваццаць пяць гадоў сваё жыцьцё за вернасць адзінаму Касцёлу аддаў Андрэй Баболя. Пад гнётам царскага рэжыму і надалей будзе гінучь Унія. Вернікаў грэка-каталіцкіх прыходаў часцей за ўсё цэлымі прыходамі далучалі да Праваслаўнай Царквы. Вельмі нямногі мелі магчымасць захаваць еднасць з Папам Рымскім, прыняўшы лацінскі абрэд. У 1839 г. расейскі цар Мікалай I афіцыйна забараніў Унію. Спраба адрадзіць грэка-каталіцкую Царкву ў Заходній Беларусі ў міжваенны час таксама пацярпела паразу, бо надышоў час савецкай улады, якая ўсе рэлігійныя пытанні вырашала аднолькава.

Няхай съвяты Язафат, мучанік нашай зямлі, апякуеца намі і навучыць нас быць вернымі адзінай, непадзельнай Хрыстовай Царкве.

а. Аляксандр МЕШЧАНОВІЧ, OCD

Святы Рафал Каліноўскі: у стагоддзе сьмерці 1907 – 2007

15 лістапада 2007 г. мінула 100 гадоў ад сьмерці Язэпа (Юзафа) Каліноўскага, вялікага патрыёта, найперш грамадзкага і палітычнага дзеяча, звязанага з Беларусью, а пасля манаха імем Рафал, святога Каталіцкай Царквы (Рэд). Ніжэй уваже чытакоў пропануем скарочаны тэкст артыкулу Зямнаяя дарога да неба, які быў зъмешчаны ў часопісе «Дыялог» №11/2007, стар. 14-15.

МАЛАДОСЬЦЬ

Юзаф Каліноўскі нарадзіўся ў Вільні 1 верасня 1835 года ў інтэлігэнцкай сям'і, шляхецкага паходжанья Андрэя Каліноўскага і Юзэфы Палонскай. Праз восем дзён пасля нараджэння Юзаф быў ахрышчаны ў парафіяльным касцёле сьв. Яна ў Вільні, сакрамант хросту ўдзяліў кс. Францішак Бітовт, хросным бацькамі былі Юзаф Палонскі і Дарота Цымерман

Калі Юзафу споўнілася 8 гадоў, у 1843 г., разам з братам Віктарам распачаў вучобу ў Шляхецкм інстытуце ў Вільні. Будынак знаходзіўся ў былым Калегіуме Айцоў Піяраў.

Пасля заканчэння Шляхецкага інстытуту Юзаф сур'ёзна пачынае думаць пра сваё будучае жыццё. Трэба было выбіраць такі накірунак вучобы, каб забяспечыць самастойнае існаванье. Таму шаснаццацігадовы Юзаф і яго старэйшы брат Віктар у 1850 годзе распачынаюць вучобу ў Агранамічным інстытуце ў Горы-Горках (каля Магілёва — Рэд.).

Аднак Юзафу не падабаецца съпецыяльнасць агронома. Па гэтай прычыне ён распачынае ў 1855 годзе вучобу ў Ваеннаі Інжынернай Акадэміі ў Пецярбурзе. Пасля двухгадовага навучанья ён атрымоўвае званьне лейтэнанта і інжынера. У кастрычніку Юзафа Каліноўскага пераводзяць працаўца ў Брэст, дзе ён працуе пры будове брэсцкай крэпасці. Тут ён клапоціцца пра моладзь і вязніню. Доўгімі зімовімі вечарамі ён чытаў кнігі і разважаў над імі. Сваё духоўнае перамяненне ён прыпісвае «Споведзі» сьв. Аўгустына. Ягоны сябра, малады паляк падарыў яму свой малітвінік, які дапамог яму аднавіць у сабе даўнюю любоў да Маці Божай.

КАТАРЖНІК І ПАСЯЛЕНЕЦ

За ўдзел у паўстаны ў Літве (паўстаныне Кастуся Каліноўскага 1863-64 г. — Рэд.) ў адзеніні арыштанта, астрыжаны і аглены, ішоў разам з іншымі праз вуліцы горада да чыгуначнай станцыі, адкуль паэтапна вязні павінны былі быць перакінутыя на далёкі ўсход. Юзаф Каліноўскі ўзвышоў у сваю духоўную нач, якая доўжылася з перарывамі дзесяць год. Як напіша пазней ён у сваіх успамінах, цемра і раз'юшана сць не парушалі спакою ягонага срэця.

У чэрвені 1866 года з наступленнем амністыі, пяцьдзесят чалавек, у tym ліку і Юзафа, вызвалілі з катаргі. Цяжкія работы былі заменены пасяленнем. У ліпені 1868 года наступная амністыя дазволіла Юзафу пасяліцца ў любым горадзе Сібіры. Ён выбраў Іркуцк па прычыне парафіі і асобы кс. Шверніцкага. Там праводзіў катэхезу і апекаваўся праблемнымі дзесяцьмі. На пасялены ў Іркуцку ён прабыў чатыры гады — гэты перыяд яшчэ больш узмацніў у ім святыарскае пакліканье.

Перад Божым Нараджэннем 1873 года ўлады Пецярбурга зацьвердзілі ягонае вызваленне са ссылкі, афіцыяльны ліст улад ён атрымаў у лютым наступнага года.

* * *

Сіла волі і моц духа Каліноўскага — піша пра перыяд ссылкі ў жыцці Язэпа а. Аркадзь Куліха — былі для таварышаў нядолі палёгкай і апорай. Ён дапамагаў ссыльным вырашыць розныя праблемы, для дзяцей і моладзі арганізоўваў нядзельныя школы, дзяліў свой хлеб з іншымі. Усе бачылі ў ім уласабленыне справядлівасці, стойкасці і вернасці.

«Свет можа мяне пазбавіць усяго, аднак застанецца адно сковішча, не адступнае яму, — малітва. У ёй можна зъмісьціць мінуўшчыну, сучаснасць і будучыню ў постасці надзеі. Божа, якім скарбам надзяляеш тых, хто Табе давярае» (З лістоў Рафала Каліноўскага)

ВЫХАВАЎЦА

Вясной 1874 года Юзаф Каліноўскі накіраваўся ў Варшаву. Ён затрымаўся ў свайго брата Габрыэля, дзе з акна меў агляд даўнія касцёла кармэлітаў босых. Чытаючи дзёньнік кс. Пятра Скаргі, ён даведаўся пра ўсходнія пачаткі гэтага ордэна Маці Божай з гары Кармэль, а потым аб перанясеньні на Захад. Менавіта гэты орден ён бачыў як адзін з інструментуў зъяднання паміж Касцёлам Захаду і Усходу. Ён добра адчуваў сябе ў выхавацельскай дзейнасці. Такім чынам згадзіўся і прыняў пропанову на выхаванье сына графа Уладзіслава Чартарыскага ў Парыжы. Займаўся гэтай дзейнасцю да 1877 года.

КАРМЭЛІТ

Юзаф Каліноўскі прыбыў у дом навіцыяту ў Грац (Аўстрый) падчас вігіліі патранальнага кармэліцкага свята — Маці Божай з гары Кармэль — 15 ліпеня. Пасля чатырох месяцаў пастуляту 26 лістапада 1877 года атрымаў законны габіт і імя брат Рафал ад сьв. Юзафа. Распачаў гадавы кананічны навіцыят пад кіраўніцтвам супровождаемага магістра а. Тэрэзіуша. Склалі шлюбы 26 лістапада 1878 года і быў пераведзены з Граца ў Рааб у Венгрыі, на навучанье філасофіі.

Пасля трох гадоў навучанья, 27 лістапада 1881 года склаў урачыстыя вечныя шлюбы ў рукі генерала Ордэна кармэлітаў босых, а на наступны дзень выехаў у Кармэль у в. Чэрна каля Кракава. 8 студзеня 1882 года атрымаў пасвячэнні дыяканату, а праз тыдзень — святыства. У гэтым жа годзе быў менаваны настаяцелем кляштару ў Чэрнай, візітаторам кармэлітак босых, спаведнікам.

Святы Рафал Каліноўскі памёр 15 лістапада 1907 г. у Вадаві-

цах у апініі святасьці, а пахаванье цела святога адбылося на манасікіх могілках у Чэрнай. 22 чэрвеня 1983 г. Папа Ян Павел II беатыфікаў Рафала Каліноўскага, а 17 лістапада 1991 г. адбылася кананізацыя святога.

***

Айцец Рафал Каліноўскі гарэў вялікай любоюю да Касцёла і прагнуш яго еднасці, таму ў сваіх малітвах прасіў Бога аб па-яднаныні паміж хрысьціянамі і да такой малітвы заахвочваў іншых. Ён ведаў дасканала як праваслаўных, так і пратэстантаў. Дарэчы, можна меркаваць, што свае экуменічныя імкненіі фарміраваў ужо ў дзяцінстве падчас сваіх побытаваў у родных у Беларусі.

У нейкім сэнсе з інтэнцыяй прысьвяціць сябе дзеля яднання хрысьціян уступіў у Кармэль, у якім дзеянічаў як шанавальнік Маці Божай, асабліва ў знаку шкаплера. (а. Аркадзь Кулях, OCD)

***

«Імкненіне чалавецтва — гэта пошук прауды, дабрыні і прыгажосці. На гэтым полі працы сустракаючыся старажытныя і сучаснікі, язычніцкі і хрысьціянскі мысліцелі. Не знаходзячы поўні прауды, добра і прыгажосці, язычнік і хрысьціянін шукаюць гэтай паўнатаў у адной крыніцы — у Богу: язычнік зводзіць багоў на зямлю, хрысьціянін сам імкнецца ў неба. Гамер і Дантэ» (З лістоту Рафала Каліноўскага, Іркуцк: 10 студзеня 1869 г.)

Старажытны Супрасль нездарма стаў месцам правядзеньня падобнай сутрэчы. Тут у XVII-XVIII ст. знаходзіўся адзін з найбуйнейшых інтэлектуальных цэнтраў Грэка-Каталіцкай Царквы — Супрасльскі базыльянскі манастыр. У друкарні, якая была заснаваная пры ім у 1695 годзе, съвет убачыла каля 500 назоваў кніг рэлігійнага і съвецкага зыместу, сярод якіх каля 100 кірылічных выданьняў, у тым ліку «Собрание припадков краткое» — першы падручнік тэалогіі на старабеларускай мове, першы славяно-польскі друкаваны «Лексікон», першы кірылічны помнік нотадрукаванья ў зборніку «Пасьледваньне пострыгу». Калі пасля трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай у 1795 годзе Супрасль адышоў да Пруссіі, тут была створаная грэка-каталіцкая япархія, якая праіснавала, на жаль, толькі да 1809 году. Заняпад манастыра пачаўся пасля таго, як манахі падтрымалі паўстаньні 1794 і 1830-31 гадоў. Сённяня супрасльскі манастыр належыць Польскай Праваслаўнай Царкве.

Удзельнікі канферэнцыі «Шляхам Берасцейскай уніі» прадставілі шэраг дакладаў, якія датычылі гісторыі Ўніяцкай Царквы, яе ўкладу ў развіцьцё культуры і эканомікі Рэчы Паспалітай і яе сучасных нашчадкаў — Польшчы, Беларусі і Украіны. Шырока прадстаўленай у дакладах наўкоўцаў была беларуская тэматыка. Д-р. Маргарыта Корзо з Масквы ў сваім дакладзе «Берасцейская унія і катэхетычная літаратура: некалькі заўвагаў у справе ўніяцкай тэалогіі XVII-XVIII стагоддзяў» паказала развіцьцё катэхетычнай літаратуры на Беларусі пасля падпісання Уніі. Рэферат д-ра Пшэмыслава Баровіка з

Шляхам Берасцейскай Уніі

У горадзе Супрасль, што на Беласточчыне, у дніх 20-21 кастрычніка 2007 г. адбылася Міжнародная канферэнцыя «Шляхам Берасцейскай Уніі». Форум, арганізаваны навуковым таварыствам «Collegium Suprasliense» (а сабліва дзякуючы намаганням яго старшыні магістра Радаслава Дабравольскага), сабраў навукоўцаў з Польшчы, Беларусі, Літвы, Украіны і Расіі. Ганаровы патранам над канферэнцыяй прыняў Беластоцкі рыма-каталіцкі Мітрапаліт Архібіскуп Эдвард Азароўскі, а таксама Ваявода Падляскі Дар'юш Пянткоўскі. Беларускую Грэка-Каталіцкую Царкву прадстаўлялі Апостальскі Візататар Архімандрит Сяргей Гаек і а. магістр Андрэй Кром, душпастыр Гарадзенскай грэка-каталіцкай парафіі. Даклад а. магістра Яўгена Усошына з Менску, які не змог прыехаць на канферэнцыю, прачытаў семінарыст Андрэй Гайдукевіч — гісторык па адукцыі.

Монек быў прысьвячаны стану Ўніяцкай Царквы ў Гародні ў другой палове XVIII стагоддзя і паказаў заняпад уніяцкіх пафіяў, выкліканы не толькі зынешнімі фактарамі (войнамі ці прымусовым перавадам у іншыя канфесіі), але і нізкау самасвядомасцю саміх уніятаў, якія ў мяшаных шлюбах часта выбіралі рыма-каталіцтва.

Супрацьлеглу ситуацыю паказаў д-р. Вальдемар Вільчэўскі, даследваньне якога датычыла стану рыма-каталіцкай Царквы ва ўсходніх рэгіёнах Беларусі, што належалі да Віленскай дыяцэзіі. Тут рыма-каталікі, якія знаходзіліся ў меншасці адносна ўніятаў, лёгка паддаваліся ўплывам апошніх і практикавалі ўніяцкай Царкве.

Цікавым было даследваньне філолага Сяргея Тэмчынаса з Вільні «Руская (простая) мова ва ўніяцкіх літургічных кнігах», аднак аўтар не канкрэтызаў, што ён разумее пад рускаю альбо простаю моваю. Сярод іншых выступаў варта ўзгадаць даклады Пшэмыслава Чыжэўскага «Уніяцкая Царква ў Гарад-

зенскім павеце ў канцы XVIII стагоддзя ў съвяtle фінансавых крыніцаў» і Радаслава Дабравольскага «Уніяцкія школы ў Берасці Літоўскім (XVII-XIX ст.)». Айцец прафесар д-р. габілітаваны Міхал Яноха прадставіў даклад, прысьвячаны ўніяцкім іканам, падставаю якога сталіся пераважна абрэзы з Беларусі.

Канферэнцыя паказала вялікую цікавасць сярод гісторыкаў да праблематыкі Ўніяцкай Царквы. На жаль, беларуская ўніяцкая спадчына становіца апошнім часам предметам даследваньня пераважна замежных гісторыкаў.

а. Андрэй Кром

50-гадовы юбілей італійскага духовага цэнтра «Russia Cristiana»

Духовы цэнтр (і звязаны з ім Фонд) «Russia Cristiana» быў заснаваны ў Італіі ў 1957 г. З нагоды 50-гадовага Юбілею яго заснаванья 20-21 кастрычніка 2007 г. у мястечку Серыятэ, непадалёк ад Бергама, праходзіла Міжнародная канферэнцыя.

Заснаванье Цэнтра і ўся яго дзеянасць звязана з асобай каталіцкага съвтара мітрафорнага протаярэя Рамана Скалфі (яко-му сёлета споўнілася 84 гады), які разам са сваімі супрацоўнікамі і аднадумцамі браў удзел у канферэнцыі. Цягам 50 гадоў Цэнтр, у духу экуменічнай салідарнасці, знаёміў хрысьціянаў Захаду з усходнім традыцыямі і жыццём хрысьціянаў у Савецкім Саюзе. Ён нёс таксама падтырку вернікам Рәсей і Беларусі пасля разпаду СССР. Да сёньняшняга дня Цэнтр «Russia Cristiana» супрацоўнічае з беларускім праваслаўным Хрысьціянскім Адукацыйным Цэнтрам імія съвятых Мятода і Кірыла ў Менску.

Свае прывітаныні з нагоды Юбілею даслалі: Старшыня Папскай рады па спраўах садзейнічанья хрысьціянскай еднасці кардынал Вальтэр Каспер, архібіскуп Міланскі кардынал Дыяніджы Тэтаманці, а таксама Апостальскі Нунцый у Рәсей архібіскуп Антоніо Менніні.

Тэма канферэнцыі: *Russia Cristiana* — заклік да еднасці. 1957 — 2007: 50 гадоў гісторыі. Арганізатары не імкнуліся чытаць даклады — галоўнай тэмай дыскусіі стала размова аб еднасці Царквы, аб tym «скарбе адзінства, розуму і творчасці, якія дазволілі Рәсей і Еўропе пераадолець таталітарызм XX стагоддзя», — як было адзначана ў прэс-рэлізе.

Вялікую ўвагу ўдзельнікі сустрэчы надалі пакутнікам савецкіх часоў. Шэраг дакладаў на канферэнцыі быў прысьвеченны тэмэ рэпрэсіі ў СССР. Прадстаўнік аўтэнтычнай «Мемарыял» сп. Арсеній Рагінскі заявіў, што сапраўдная памяць аб мільёнах ахвяраў савецкага тэрору, да канца не вывучаная ў гады «перабудовы», зараз адыходзіць на другі план. У сёньняшній Рәсей, дзе дзяржава клапоціцца аб пабудове так званай «мадэлі герайчнай ідэнтычнасці» гісторыі, памяць аб ахвярах не можа быць патрэбнай. Аўдиторыю ўразілі лічбы: з 12,5 млн ахвяраў дзяржавнага тэрору з 1917 да 1953 гг. вядомыя імёны толькі 2,5 млн.

498 новамучанікаў гішпанскіх

Заканчэнне с. 7

Як вынік — ужо ў першай палове траўня 1931 г. у Мадрыдзе, Аліканте, Севільі, Валенсіі, Мурсіі, Малазе, Кадзісе адбываліся гвалтоўныя, скіраваныя супраць духавенства, маніфестацыі, напады на царкоўныя будынкі, падпалы і грабяжы храмаў і манастыроў. Пасля справа дайшла да забойстваў съвтароў і манаҳаў.

Шматлікія пратэсты супраць левага ўраду прывялі ў 1936 г. да. грамадзянскай вайны. Адразу пасля яе пачатку радыкальныя сацыялісты, анархісты і камуністы расплачалі адкрыты перасльед Каталіцкай Царквы. Уся Гішпанія была залітая крывёю забітых біскупаў, съвтароў, манаҳаў, манаҳін, съвецкіх

католікаў. Непасрэдны перасльед закрануў дзясяткі тысячай вернікаў.

Матывам рэпрэсіі не былі палітычныя перакананыні рэпрэсаваных асобаў, а толькі нянявісць, якую каты мелі ў адносінах да рэлігіі, хрысьціянскай веры, Каталіцкай Царквы і Бога. Перасльед хрысьціянаў у Гішпаніі характерызаваўся асаблівой жорсткасцю. Амаль усім выпадкам забойстваў папярэднічай фізічны і псіхалагічны гвалт. Звязаныя з камуністамі сілы зьнішчалі ўсё, што мела хоць якую-небудзь сувязь з Каталіцкай Царквой. Рабаваліся, спальваліся і разбураліся цэркви, манастыры, духоўныя семінары і сядзібы каталіцкіх супольнасцяў. У перасльедзе Каталіцкай Царквы гішпанскім рэвалюцы-

90 гадоў Папскага Усходняга Інстытуту «Oriente» ў Рыме

9 лістапада 2007 г. ў Папскім Усходнім Інстытуце «Oriente» ў Рыме, з нагоды 90 год яго дзеянасці, праходзіў міжнародны Сімпозіюм пад тытулам «Ад Бенядыкта XV да Бенядыкта XVI».

Вялікі Канцлер Папскага Усходняга Інстытуту, Прэфект Кангрэгациі Усходніх Цэрквай — архібіскуп Леанард Сандры (які будзе паставлены кардыналам на кансісторыі 25 лістапада 2007 г.), ва ўступнай прамове падкрэсліў, што 90-годдзе Інстытуту супадае з 90-годдзем самой Кангрэгациі, створанай за некалькі месяцаў перад tym папскім дакументам *motu proprio Dei Providentis*. Ён нагадаў сказанае Папам Бенядыкту XVI падчас яго наведвання Кангрэгациі, што «спадчына годных традыцыяў хрысьціянскага Ўсходу не павінна разглядацца толькі як музейная каштоўнасць». Уладыка Леанард асабліва падкрэсліў саюз паміж хрысьціянскім Усходам і культурай, працытаваўшы ў сувязі з гэтым Апостальскае Пасланьне Яна Паўла II *Oriente lumen*.

Пасля прывітаныня айца Кірыла Васіля, рэктара Інстытуту, праф. Константын Сайман, сябра Таварыства Ісуса, прачытаў даклад «Палітыка Царквы Бенядыкта XV ў адносінах да Ўсходу і яе адлюстраванье пры заснаваньні Папскага Усходняга Інстытуту». Яшчэ адзін прамоўца, езуіт праф. Эдвард Фарруджыя, раскрыў тэму «Павага Бенядыкта XV да ўсходняга багаслоўя пры заснаваньні Папскага Усходняга Інстытуту».

На Сімпозіюме прысутнічалі кардыналы: Патрыярх Ігнат-Майсей I Дауд і Тамаш Шпідлік, выкладчыкі і студэнты Інстытуту, шматлікія госьцы.

Сакратарыят Апостальскага Візітатара БГКЦ Архімандрыта Сяргея Гаека (які зьяўляецца доктарам усходніх царкоўных навук Папскага Інстытуту «Oriente») прадстаўляў на Сімпозіюме а. д-р Пётр Смалінскі, адказны ў tym жа Сакратарыяце за Сектар Тэалагічных Студыяў.

янерам дапамагалі савецкія камуністы і міжнародныя брыгады. Х'ю Томас, аўтар кнігі пра грамадзянскую вайну ў Гішпаніі, съцвярджае: «Магчыма, ні ў адну іншуну эпоху гісторыі Еўропы, а, можа, і сьвету, не праяўлялася такая нянявісць да рэлігіі і да ўсяго, што мела да яе якое-небудзь дачыненьне».

Падчас перасльеду Царквы ў Гішпаніі у 30-я гады XX стагоддзя мучаніцкую съмерць прынялі 6832 духоўныя асобы. Сярод іх было 4184 дыяцэзіяльныя съвтары, 13 біскупаў; 2365 манаҳаў і 238 манаҳін. Гэта складала 13 адсотку ад усяго дыяцэзіяльнага духавенства і 23 адсоткі манаҳага духавенства. Треба ўзгадаць, што 11 сакавіка 2001 г. Съвтары Айцец Ян Павел II узынёс да славы алтара 233 духоўныя і съвецкія асобы, якія загінулі за веру падчас перасльеду Каталіцкай Царквы ў Гішпаніі ў 1936–1939 гадах.

Паводле *Catholic.by*

Хрысьціянскія Цэрквы Беларусі ў малітве і пакаянні ўзгадалі ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў 1937 г.

29 кастрычніка б.г. мінула 70 гадоў ад часу сталінскіх рэпрэсіяў ў Беларусі 1937 году, скіраваных супраць эліты народу: дзеячаў науки і культуры, духавенства розных веравызнанняў, патрыётаў і звычайных жыхароў.
Вынікам гэтага тэрору было зьнішчэнне або ссылкі ў лагеры 90% беларускай інтэлігенцыі ды 100% духавенства.

На працягу 15 месяцаў, паміж жнівнем 1937 і сінежнем 1938 году, на тэрыторыі ўсходняй Беларусі арыштавана і растрэляна больш за 10 тысяч чалавек. Толькі падчас адной ночы 29-30 кастрычніка 1937 году, і толькі ў Менску, у вязніцы НКВД, расстраляна больш за 100 асобаў.

Для ўшанаванья ахвяраў гэтага жахлівага генацыду год 2007 абвешчаны Годам Памяці, а 29 кастрычніка — ўсевульным Днём Памяці.

Хрысьціянскія Цэрквы ў Беларусі ў разнастайны спосаб адзначалі трагічныя даты 1937 году.

Грэка-католікі Беларусі ўзгадвалі ахвяраў сталінскага генацыду ў Велікодны час (у тым ліку на Радаўніцу), а таксама падчас XIII штогадовай Пілігрымкі Віцебск-Полацак. На завяршэнне яе 15 ліпеня Апостальскі Візітатар Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы Архімандрый Сяргей (Гаек) звярнуўся да вернікаў з адмысловым Словам, у якім між іншым напісаны: «Разам з хрысьціянамі іншых канфесій узгадваем гэтых ахвяры перад Уваскрослым Госпадам і хочам маліцца аб дары вечнага супакою для іх душаў, а для нас усіх — аб ласцы быць мужнімі съведкамі Уваскрослага Хрыста ў Беларусі 2007 году».

Асаблівым Днём памяці і малітвы для рымска-католікаў быў дзень 26 жніўня 2007 году, у які згадвалася мучаніцкая съмерць у менскай вязніцы НКВД апошніх каталіцкіх съвятараў у Менску. Гэта былі ксяндзы: Станіслаў Райка — адміністратор парафіі сьв. Барбары ў Віцебску, Пётр Януковіч — душпаstryр парафіі ў Гомелі, Ян Баравік — пррабашч парафіі Святой Троіцы на Залатой Горцы ў Менску, Пётр Аўгл — душпаstryр у Магілёве. 26 жніўня 2007 г. Апостальскі Адміністратор Мінска-Магілёўскай Архідыяцэзіі Уладыка Антоній Дзям'янка адслужыў памінальныя службы ў некаторых менскіх касцёлах, у якіх служылі рэпрэсаваныя съвятары.

Беларускія пратэстанты (асабліва

хрысьціяне Веры Евангельской і хрысьціяне Поўнага Евангельля) наладзілі ў рамках Году Памяці съпецыяльную міждэнамінацыйную душпаstryрскую акцыю «Шлях пакаянні», у рамках якой абвясzcілі нядзелю 28 кастрычніка Днём пакаянні за грахі камунізму. Да гэтай ініцыятывы далучыліся ў Менску і каталікі абодвух абрадаў (візантыйскага і лацінскага), а таксама некаторыя групы праваслаўных вернікаў.

У сам Дзень Памяці — 29 кастрычніка 2007 г. ва ўрочышчы Курапаты (што пад Менском), дзе спачывае каля 300 тысячаў ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў, грэка-католіцкімі съвятарамі была адслужана Паніхіда, у якой удзельнічалі вернікі розных канфесіяў.

У Гарадзенскай грэка-каталіцкай парофіі ў гэты дзень Боская Літургія была адслужаная за нявінна загінуўшых дзеячай беларускай культуры, расстраляных 29-30 кастрычніка 1937 г.

Малітўная ўспаміны ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў адбыліся і ў іншых месцах Беларусі з нагоды съвята Дзядоў 2 лістапада, а таксама Зымітраўскай бацькоўскай суботы, калі праваслаўныя хрысьціяне моляцца за памерлых.

У грэка-каталіцкім царкоўным календары дзень 1 лістапада — гэта літургічны ўспамін мучаніцтва съвятамучаніка Тэадора (Ромжы), біскупа Мукачайскага, замучанага ўкраінскім НКВД. На запрашэнні Апакрызара (афіцыйнага прад-

стайніка) Украінскай Грэка-Каталіцкай Царквы ў Рыме Уладыкі Глеба (Ланчыны) Апостальскі Візітатар для грэка-католікай Беларусі Архімандрый Сяргей (Гаек) разам з групай беларусаў, што знаходзіліся ў той час у Рыме, 1 лістапада 2007 г. ў рымскім украінскім саборы Святой Сафіі ўдзельнічаў у Боскай Літургіі і Парастасе, у якіх згадвалася мучаніцтва Блаславёна га Тэадора і таксама ахвяры камуністычнага тэрору ва Украіне і Беларусі.

Для грэка-католікай Беларусі яшчэ адной нагодай узгадаць усіх пакутнікаў — ахвяраў бальшавіцкіх рэпрэсіяў, якія пачаліся ўжо ў 1918 г., стала ўрачыстасць Святамучаніка Язафата 12 лістапада. У казаныні падчас съвяточнай Боскай Літургіі ў Віцебску, у касцёле Святога Духа, якую саслужылі съвятары візантыйскага і лацінскага абрадаў, Архімандрый Сяргей зазначыў: «На шляху мучаніцтва, на які на Беларускай зямлі ўвайшоў і съвяты Архібіскуп Палацкі Язафат, сустракаем у гэтых дні ўсіх бязвінных ахвяраў мінулага стагоддзя, асабліва ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў, што ў 1937 годзе мелі свой пік. Няхай съвяты Мучанік Язафат выпрасіць нашаму народу дар пакаянні за ўсе злочынствы камуністычнай сістэмы на беларускіх землях. А Маці Божая, ад часу З'яўлення ў Якой у Фаціме спаўняеца 90 гадоў, няхай нас суправаджае сваімі малітвамі на шляху пакаянні».

а. Андрэй Буйніч

АДНА НОЧ 1937 г.

Уначы 29/30 кастрычніка 1937 году (г. зн. 20 гадоў пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі) ў Менску адбылася акцыя, падобных якой, бадай, не было ў гісторыі чалавечтва. На працягу адной толькі ночы — самай страшнай ночы ў беларускай культурнай гісторыі — у сутарэннях унутранай турмы НКВД было расстраляна дзесяткі беларускіх пісьменнікаў, дзяржаўных і грамадзкіх дзеячаў, навукоўцаў. Ахвярам гэтай ночы Леанід Маракоў прысьвяціў сваю новую кнігу:

Маракоў, Л. У. Толькі адна ночь. 29 кастрычніка 1937 года / Маракоў Леанід. — Мінск: Зміцер Колас, 2006. — 176 с. [Наклад 50 асобнікаў].

У кнізе Леаніда Маракова падаюцца біяграфічныя дадзенія ахвяраў, вытрымкі з асабовых справаў, апісваюцца лёсы сваіякож. Асобную частку кнігі пад называй «Яны вынішчалі нашых продкаў» складаюць звесткі пра тых, хто учыніў гэтае страшнае злачынства.

Яскравай ілюстрацыяй зьяўляюцца цытаты, якія мы прыводзім ніжэй (захоўваем арфаграфію арыгінала).

«У Архіве прэзідэнта Расійскай Федэрэцыі (АП РФ, воліс № 24, справа № 411*) захоўваецца «Список лиц, подлежащих суду военной коллегии Верховного суда Союза ССР». У спіс уключаны «ворагі народу» з усяго Савецкага Саюза ад Далёкаўсходняга краю да Калінінградскай вобл., ад паўночнай ледзянай Комі АССР да сонечнай курортнай Крымскай АССР. Спіс датаваны: **7 верасня 1937 года**. І падпісаны І. Сталіным, В. Молатавым, К. Варашылавым, М. Яжовым. Спіс асуджаных па першай катэгорыі (да вышэйшай меры пакарання — расстрэлу) па Беларускай ССР налічвае 103 чалавекі, па другой катэгорыі (прыговораны да 10 і больш гадоў зняволення ў канцлагерах) — 6.

Спіс па Беларускай ССР датаваны **15 верасня 1937** і падпісаны І. Сталіным, В. Молатавым і начальнікам 8 аддзела Галоўнага ўпраўлення дзяржаўнай бяспекі ССР старшим маёрам дзяржаўнай бяспекі У. Цэсарскім.

***

«Утым юбілейным для бальшавікоў 1937-м, калі іх гвардзейцы-энкавэдысты пачалі татальнае вынішчэнне інтэлектуальнай беларускай эліты, толькі за тры восеньскія месяцы пачварамі таталітарнага рэжыму было рэпрэсавана больш за 500 грамадскіх і культурных дзеячаў Беларусі.

Рэпрэсаваны... Знайшлі ж бальшавікі слова! Не канкрэтнае — расстраляны або загублены на катарзе, ці замардаваны ў ссылцы, а замежнае, не кожнаму да канца зразумелае — рэпрэсаваны (з лацінскай *repressor* — падаўленне). Не, гэта было не падаўленне, гэта было вынішчэнне, генацыд супраць беларускага народа!

Першага жніўня 1937 г. на вялікім вонгнішчы ў «амерыканцы» энкавэдысты Сакалоў (нам. начальніка Мінскай унутранай турмы НКВД), Абрамчык, Гарбацэвіч вынішчылі — спалілі — некалькі дзесяткаў тысяч (!) рукапісаў беларускіх літаратаў. Гарэлі творы, якія не праскочылі цэнзуру або пісаліся ў стол, для нас, нашчадкаў.

Тыдзень малітваў за еднасць хрысціянай

18 — 25 студзеня 2008 г.

«Несупынна малітеся» (1 Фес 5,17)

Тэмы і біблійныя чытаныні:

I дзень, Пятніца — 18.01.2008:

Несупынна малітеся (1 Фес 5,17)

Іс 55,6-9; Пс 34(33); 1 Фес 5,12а.136-18;

Лк 18,1-8

II дзень, Субота — 19.01.2008:

За ўсё дзякуюце Госпаду (пар. 1 Фес 5,18)

1 Цар (3 Цар) 18,20-40; Пс 23(22);

1 Фес 5,12а.136-18; Ян 11,17-44

III дзень, Нядзеля — 20.01.2008:

Настаўляйце свавольных, су比亚цце маладушных (1 Фес 5,14)

Ён 3,1-10; Пс 51(50); 1 Фес 5,12а.136-18;

Мк 11,15-17

IV дзень, Панядзелак — 21.01.2008:

Глядзіце, каб хто каму не плаціў злом зазло; а за ўсёды шукайце добра і адно аднаму і ўсім (1 Фес 5,15)

Вых 3,1-12; Пс 146(145); 1 Фес 5,12а.136-

18; Мц 5,38-42

V дзень, Аўторак — 22.01.2008:

Будзьце цярплювымі да ўсіх (1 Фес 5,14)

Вых 17,1-4; Пс 1; 1 Фес 5,12а.136-18; Лк 18,9-14

VI дзень, Серада — 23.01.2008:

За ўсёды радуйтеся, несупынна малітеся (1 Фес 5,16-17)

2 Сам (2 Цар) 7,18-29; Пс 86(85); 1 Фес 5,12а.136-18; Лк 10,1-24

VII дзень, Чацьвер — 24.01.2008:

Падтрымлівайце слабых (1 Фес 5,14)

1 Сам (1 Цар) 1,9-20; Пс 86(85); 1 Фес 5,12а.136-18; Лк 11,5-13

VIII дзень, Пятніца — 25.01.2008:

Жывіце ў згодзе між сабою (1 Фес 5,13)

Іс 11,6-13; Пс 122(121); 1 Фес 5,12а.136-18; Ян 17,6-24

Малітва на Экуменічны тыдзень 2008 г.

Госпадзе еднасці, Ойча, Сыне і Святыя Духу, несупынна молім Цябе, каб мы маглі быць адно,

як Ты адзіны.

Ойча, выслушай нас, калі мы клічам Цябе, Хрысцье, вядзі нас да еднасці, якой Ты хочаш для нас,

Духу Святы, умацуй нашу надзею. Амін.

Падпіска на газету «ЦАРКВА» — добры падарунак Вашым блізкім, сябрам і бібліятэкам. Кошт падпіски на квартал — 520 руб., на паўгодзін — 1040 руб.
Наш падпісны індэкс для індывідуальных падпісчыкаў 63205

Царква

грэка-каталіцкая газета
№ 4 (55), 2007
16.10.07 — 31.12.07

Адрес рэдакцыі:
вул. Дворнікова, 63
224014 г. Берасць (Брест)
Беларусь
Тэл./факс: (0162) 24-74-82
e-mail: bgkc_carkva@tut.by

Выдавец: Грэка-каталіцкая парафія
святых братоў-апосталаў
Пасведчанне аб регістрацыі № 1055 ад 10.04.2006 г.
Галоўны рэдактар: а. Iгар КАНДРАЦЕЎ
Царкоўны асістэнт: Андрэй СІДАРОВІЧ (MIC)
Адказны рэдактар: а. Андрэй КРОТ
Выпускны рэдактар: Яўген АНДРОСІК
Падпісаны ў друку: 3 сінтября 2007 году, а 22-45
Паліграфічныя работы: ПП В.Ю.А. (пасыб. №02330/0131540 ад
30.04.04), вул. Мініна, 23-106, 220014 г. Менск, Замова №
Аб'ём — 2,5 ул.-вид.аркушы. Наклад
асобнікаў

НАШ РАХУНАК:
№ 3015200210017
у філіяле № 2/01
г. Берасць
ЗАТ «Абсолютбанк»,
МФО 150501242,
УНП 200558013

Кошт свободны. Падпісны індэкс 63205. Газета выдаецца і распаўсюджваецца за ахвяраваныні. Шчыра дзякуюем усім ахвярадаўцам!